

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΚΡΗ ΖΩΝΗ

Αποκρυπτογραφώντας την βιοπολιτική της Τουρκίας μέσα από την κοινωνικοχωρική οργάνωση της κατεχόμενης Λευκωσίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΠΑΤΡΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2012-2013

Επιβλέπων Καθηγητής
Α.Αγγελιδάκης

Πάτρα, 13 Φεβρουαρίου 2013

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΚΡΗ ΖΩΝΗ

*Αποκρυπτογραφώντας την βιοπολιτική της Τουρκίας μέσα από την
κοινωνικοχωρική οργάνωση της κατεχόμενης Λευκωσία*

ΕΛΕΝΗ ΠΑΣΙΑ

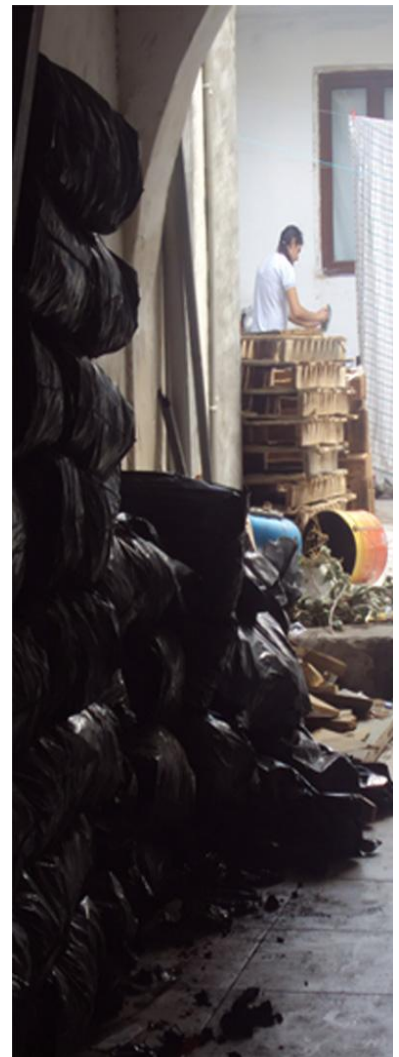
ΠΡΟ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Ι. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μέσα από την ερευνητική εργασία καταβάλλεται προσπάθεια διερεύνησης του πεδίου της κοινωνικής οργάνωσης του αστικού χώρου του ιστορικού κέντρου της κατεχόμενης Λευκωσίας (εντός των τειχών) αλλά και σε περιοχές γύρω απ' αυτό, καθώς επίσης και οι συνθήκες που τον διαμορφώνουν.

Στην συγκεκριμένη διερεύνηση οδηγήθηκα μέσα από σειρά ερωτημάτων για την κατάσταση που επικρατεί πέρα από την «Νεκρή Ζώνη», έπειτα από περιήγηση σε κατεχόμενες περιοχές για σκοπούς της έρευνας, δηλαδή στο βόρειο τμήμα του ιστορικού κέντρου της Λευκωσίας, μιας και οι περισσότερες ερευνητικές εργασίες στον κλάδο της Αρχιτεκτονικής δεν δίνουν επαρκή στοιχεία για το τι συμβαίνει στον αστικό χώρο πέρα από την «πράσινη γραμμή». Επιτόπια εντόπισα συγκεκριμένα στοιχεία προβληματισμού τα οποία κατέγραψα και προσπάθησα να δώσω απάντηση μέσα από την μελέτη βιβλιογραφίας, διάφορων ερευνών και άρθρων, αλλά και συνεντεύξεων.

Τα συμπεράσματα που πηγάζουν μέσα από την προτεινόμενη ερευνητική εργασία είναι οι κοινωνικό-οικονομικό-στρατιωτικές πολιτικές χώρου ή διαφορετικά οι βιοπολιτικές της κατοχικής δύναμης-Τουρκίας, που οδηγούν στην σημερινή εικόνα της αλλοίωσης του δημογραφικού χαρακτήρα του ιστορικού κέντρου, στην προσπάθειά της να εξαλείψει το κυπριακό στοιχείο από τον ιστορικό ιστό του κέντρου της κατεχόμενης πρωτεύουσας της Κυπριακής

[1] Κατοικία στο ιστορικό κέντρο

Δημοκρατίας, στο οποίο διαβιούσαν Τουρκοκύπριοι πριν από την τούρκικη εισβολή του 1974.

ABSTRACT

The aim of the study is to investigate the social organization of the urban space which involves the historic center of occupied (walled) Nicosia while studying the region and the conditions that shape the territory.

After a transition to the occupied territories of the historic, northern part of Nicosia, a series of questions were created in regards to the situation that occurs beyond the “Buffer Zone”. Since there are not enough research evidence in the field of architecture that gather information about the urban space further that the “Green Line” I decided that my research paper could focus on the matter, to give a clearer image of the circumstances of the occupied part of Nicosia.

During my transition I located specific topics for discussion which I recorded and then tried to examine through the study of literature, that include resources such as articles, researches around the field and also through interviews with Greek and Turkish Cypriots competent persons giving evidences through their personal experience and field of knowledge on this issue.

The results that occurred from the research paper include the socio-economic-military space policies or otherwise the biopolitics of the occupying power-Turkey that lead to today's picture of the lesion of the demographic character of the historic center. This undertaking forms part of an effort to eliminate the Cypriot presence from the historic center fabric of the occupied capital of Cyprus in which Turkish Cypriots have lived in, previous to the Turkish invasion in 1974.

[2,3]Μαντηλοφορούσες τουρκάλες στο κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας

II. ΠΡΟΟΙΜΙΟ

*«... Τούρκοι στρατιώτες, μαντηλοφορούσες γυναίκες,
ο φόβος και η απέχθεια των Τουρκοκυπρίων για τους έποικους,
στο ιστορικό κέντρο ετοιμόρροπες, απροστάτευτες κατοικίες
και έξω απ' αυτό σύγχρονες και νεόδμητες περιοχές, παντού τζαμιά...*

...μάλλον βρίσκομαι σε μια νέα Istanbul !»

[οι πρώτες εντυπώσεις από την μετάβαση
στις κατεχόμενες περιοχές της Λευκωσίας]

Ευχαριστώ όλους όσους βοήθησαν στην υλοποίηση της ερευνητικής εργασίας: τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Ανδρέα Αγγελιδάκη, που με την ευρηματικότητα, την καθοδήγηση και τις γνώσεις του, απετέλεσε καίρια στήριξη για την επιτέλεση και ολοκλήρωση της εργασίας.

Τις αρμόδιες αρχές και πρόσωπα που ενίσχυσαν την έρευνα με τις γνώσεις, πληροφορίες και συμβουλές. Επίσης, ευχαριστήρια αξίζουν σε όσους φίλους Τουρκοκύπριους απλόχερα θέλησαν να βοηθήσουν στον εμπλουτισμό της ερευνητικής εργασίας.

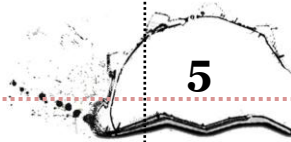
Τέλος, αλλά όχι λιγότερο σημαντικούς, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που στάθηκε συμπαραστάτης και αρωγός σε όλη τη διάρκεια της έρευνας μέχρι και την ολοκλήρωσή της.

*Εύχομαι σε σύντομο χρονικό διάστημα,
οι μελέτες να μην αναφέρονται
σε «νεκρή ζώνη» ή «πράσινη γραμμή»,
αλλά να αφορούν την ανοικοδόμηση
της επανενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας*

*...Να αναφέρομαι στην πατρίδα μου
χωρίς να πρέπει να την χαρακτηρίζω
διχοτομημένη, κατεχόμενη ή μοιρασμένη...*

[4] Ερειπωμένες κατοικίες σε σοκάκια του ιστορικού κέντρου

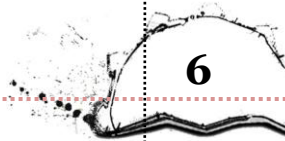
III. ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

ΠΡΟ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

i. Περίληψη	...2
ii. Προοίμιο	...4
iii. Κεφάλαια διερεύνησης	...5

ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1. Εισαγωγή	...7
2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	...12
3. ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ	... 15
3.1. Γενικά για την Κύπρο	
3.2. Η κοινότητα των Τουρκοκυπρίων	
3.2.1. Οι παράγοντες που συνθέτουν την οικονομική αδράνεια της Τουρκοκυπριακής κοινότητας	...17
3.2.2. Η οικονομική εξάρτηση του ψευδοκράτους από την Τουρκία	...21
3.2.3 Το δημογραφικό πρόβλημα των Κατεχομένων	...23
3.2.4. Το πολιτισμικό χάσμα μεταξύ Τουρκοκυπρίων και εποίκων	...25
4. ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΕΥΣΕΙΣ	
4.1. Τουρκία, κεμαλισμός και τούρκικος εθνικισμός στην Κύπρο	...28
4.2. Ο Τουρκοκυπριακός εκτουρκισμός και η εργαλειοποίησή του από τους εποίκους	...31

**5. ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ_ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ,
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΔΡΑΙΩΣΗ ΤΟΥ 'ΤΟΥΡΚΙΣΜΟΥ-ΕΚΤΟΥΡΚΙΣΜΟΥ'**

- 5.1. Η πτυχή του οικονομικο-στρατιωτικού ελέγχου στην Κατεχόμενη
Λευκωσία μέσα από τις θεωρίες του D.Harvey, την ματιά της
Μ.Μαντουβάλου και της Σ.Νικολαΐδου ...34
- 5.2. Ο LoïcWaquant ...για τον χωρικό περιορισμό των
Τουρκοκυπρίων ...41
- 5.3. Η ενσωμάτωση των Τουρκοκυπρίων από τον Loïc Wacquant
και οι βλέψεις της ισλαμικής πολιτικής από τον Ν.Μούδουρο ...45
- 5.4. Οι χωρικές 'επεμβάσεις' της Τουρκίας-πολιτισμικός
εκτουρκισμός ...48
- 5.5. Η βιοπολιτική και βιοεξουσία της Τουρκίας μέσα από τις
θεωρίες του Θεωρή Σάρα ...51
- 5.6. Η έννοια της 'Περίφραξης' από τους Jeffrey, A., McFarlane, C. &
Vasudevan, A. και οι Τουρκοκυπριακοί θύλακες ...55
- 5.7. Η Τουρκία επιλέγει το κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας ως
σημείο εντατικοποίησης του 'τουρκισμού' και τουρισμού ...59

ΕΠΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

...68

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

... 72

ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το γενικό ερώτημα που εξετάζει η ερευνητική εργασία αφορά το πώς η Τουρκία μέσα από την κοινωνικοχωρική πολιτική που εφαρμόζει στην κατεχόμενη Λευκωσία αλλοιώνει τον δημογραφικό χαρακτήρα του ιστορικού κέντρου της στην προσπάθειά της να εξαλείψει το κυπριακό στοιχείο από τον ιστορικό ιστό του κέντρου, στο οποίο διαβιούσαν οι Τουρκοκύπριοι πριν από την τούρκικη εισβολή του 1974.

Στόχος της ερευνητικής εργασίας είναι η προσπάθεια αποκρυπτογράφησης των στοιχείων που συνθέτουν την κοινωνικοχωρική οργάνωση της κατεχόμενης Λευκωσίας, Κατ' επέκταση να αποκρυπτογραφηθούν οι κανόνες βιοπολιτικής της Τουρκίας στην Κύπρο με επίκεντρο της μελέτης τον αστικό χώρο του ιστορικού κέντρου της κατεχόμενης Λευκωσίας.

Η μεθοδολογία της αποκρυπτογράφησης βασίστηκε στην μελέτη υφιστάμενων πηγών από συγκεκριμένους ερευνητές και αρμόδιες αρχές. Ήταν απαραίτητη η συγκέντρωση στοιχείων όσον αφορά το κυπριακό ζήτημα και ειδικότερα όσον αφορά δεδομένα που επικρατούν και διαμορφώνουν τις κοινωνικο-οικονομικο-πολιτικές συνθήκες στην κατεχόμενη Λευκωσία. Παράλληλα, οι πηγές της έρευνας εμποτίστηκαν και με ποιοτικά χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε προσωπική καταγραφή με φωτογραφικά ντοκουμέντα κατά τη διάρκεια επιτόπιας επίσκεψης αλλά και μικρές συνεντεύξεις Ελληνοκύπριων και Τουρκοκύπριων αρμόδιων προσώπων, δίνοντας στοιχεία μέσα από την προσωπική τους εμπειρία και πεδίο γνώσεων για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Καταπιάνοντας μεθοδικά την βιβλιογραφία, η δομή της εργασίας διαμορφώθηκε με τον εξής τρόπο:

Αρχικά, το κεφάλαιο 2 επεξηγεί το εννοιολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώνεται η διερεύνηση των ιστορικών στοιχείων. Συγκεκριμένα επεξηγούνται οι έννοιες «Κυπριακή Δημοκρατία», «Τουρκική εισβολή», «Πρόσφυγες», «Έποικοι», «Τουρκοκύπριοι», «Πράσινη γραμμή ή Νεκρή ζώνη», «Κατεχόμενα», «Τουρκοκυπριακή Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου-ΤΔΒΚ», «Περιοχές όπου έχει ανασταλεί το ευρωπαϊκό κεκτημένο».

Στη συνέχεια, το κεφάλαιο 3: «Οι κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες που οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση του νησιού», περιγράφει και στοιχειοθετεί σε γενικό πλαίσιο τα δεδομένα που διαμόρφωσαν από την αγγλοκρατία μέχρι σήμερα, το καπιταλιστικό μοντέλο διαχείρισης και ανάπτυξης της οικονομίας, καθώς επίσης και οι αντίστοιχες κοινωνικές επιπτώσεις στον κυπριακό πληθυσμό.

Έπειτα, σε δεύτερο μέρος του κεφαλαίου, αναλύονται συγκεκριμένα οι συνθήκες που διαμόρφωσαν τα σημερινά δεδομένα της κοινότητας των Τουρκοκυπρίων. Συγκεκριμένα, αναλύονται ιστορικά οι οικονομικές διεργασίες που αρχικά οδήγησαν στην οικονομική αδράνεια της Τ/Κ κοινότητας, από την περίοδο της αγγλοκρατίας μέχρι τα τελευταία χρόνια, με την συμβολή των εμπάργκο που επέβαλε η Κυπριακή Δημοκρατία προς την παράνομη λεγόμενη Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου(ΤΔΒΚ). Επικέντρωση γίνεται στην οικονομική εξάρτηση της λεγόμενης ΤΔΒΚ ή ψευδοκράτους, από την Τουρκία, έπειτα από την κοινωνική και οικονομική εξαθλίωση που υπέστηκε μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Τέλος, στο κεφάλαιο γίνεται αναφορά για τα δημογραφικά δεδομένα του πληθυσμού των κατεχόμενων εδαφών που διαμορφώθηκαν και αλλοιώθηκαν από τις μεθοδεύσεις της Τουρκίας, στον

βωμό της εξάπλωσης των οικονομικών και επεκτατικών συμφερόντων της ούτω καλούμενης ΤΔΒΚ. Βέβαια, αυτό δε θα μπορούσε να μην συνεπάγεται τις κοινωνικές επιπτώσεις στον πληθυσμό των κατεχόμενων περιοχών του νησιού όπως οι συγκρούσεις μεταξύ του τουρκικού πληθυσμού και της Τ/Κ κοινότητας εντείνοντας παράλληλα και το πολιτισμικό χάσμα τους.

Ακολουθως, στο κεφάλαιο 4: «*Τουρκικές μεθοδεύσεις*», γίνεται διερεύνηση της σχέσης της Τουρκίας με τον 'κεμαλισμό' και πώς αυτή επενεργεί στην διασπορά του τουρκικού εθνικισμού ανάμεσα στον πληθυσμό των κατεχομένων. Συγκεκριμένα, αναλύονται οι ιστορικές συνθήκες και γεγονότα που συνέβαιναν την ίδια περίοδο στην Τουρκία, παράλληλα με τα γεγονότα της Κύπρου, όπου ο κεμαλισμός εκσυγχρονίζεται και εκπατρίζονται όσοι Τούρκοι ζουν σε άλλα μέρη, πέραν της Τουρκίας. Έτσι, από τότε και έπειτα, στο όνομα του κεμαλισμού εφαρμόζονται τα διχοτομικά σχέδια της Τουρκίας για κατάληψη του νησιού, με την πρόφαση της σωτηρίας των Τ/Κ από τις επικίνδυνες βλέψεις των Ε/Κ για Ένωση με την Ελλάδα, στα πλαίσια των ψυχροπολεμικών διαμαχών Ελλάδας-Τουρκίας.

Στο δεύτερο μέρος του κεφαλαίου, διαφαίνονται τα εργαλεία εδραίωσης της διχοτόμησης, που δεν είναι άλλα από τον τουρκικό στρατό, ο οποίος την ίδια περίοδο της δεκαετίας '50 είχε καταλάβει την εξουσία στην Τουρκία. Παράλληλα, οι τουρκικές μεθοδεύσεις χρησιμοποιούν την θρησκεία μέσα από τον εκσυγχρονισμένο κεμαλισμό ώστε να πλαισιώσει και την κοινότητα των Τ/Κ. Μόνο έτσι θα καταφέρει η Τουρκία να υλοποιήσει την απάλειψη κάθε 'κυπριακού' στοιχείου της Τ/Κ κοινότητας και τότε να ενισχυθεί και εδραιωθεί το 'κρατίδιο' της, το κατεχόμενο τμήμα του νησιού.

Τελευταίο μέρος της ερευνητικής εργασίας, το κεφάλαιο 5: «Μελέτη στις πολιτικές χώρου της Τουρκίας στην Κατεχόμενη Λευκωσία_η χρήση του χώρου για τον στρατιωτικό έλεγχο, για την εξάπλωση του κεφαλαίου, για την εδραίωση του 'τουρισμού-εκτουρκισμού'. Μέσα από υφιστάμενες πηγές συγκεκριμένων ερευνητών γύρω από το θέμα, γίνεται η προσπάθεια διερεύνησης των πολιτικών της Τουρκίας και συγκεκριμένα των εργαλείων που χρησιμοποιεί σε χωρικά πλαίσια. Ειδικότερα, γίνεται παραλληλισμός της εφαρμογής και χρήσης του στρατιωτικού ελέγχου στην κατεχόμενη Λευκωσία κυρίως στο ιστορικό της κέντρο, με άλλες περιπτώσεις παρόμοιων εφαρμογών. Επιδιωκόμενα, η παρουσία του στρατού δημιουργεί αισθήματα φόβου και ανασφάλειας, ενώ υπενθυμίζει την συμμόρφωση με τους κανόνες της επιβαλλόμενης κατάστασης. Επιπλέον, διερευνούνται οι οικονομικές διεργασίες σε συνδυασμό με τον στρατιωτικό έλεγχο που διαμορφώνουν την κοινωνική οργάνωση και κατανομή του πληθυσμού στον αστικό χώρο της κατεχόμενης πρωτεύουσας. Γίνεται αναφορά, επίσης, στην χωρική απομόνωση των Τ/Κ σε συγκεκριμένη ζώνη της πόλης, διεργασία σκηνοθετημένη από την Τουρκία ώστε να μπορέσει να επεκτείνει της υπηρεσίες και κεφάλαιά της στις κατεχόμενες περιοχές. Έπειτα, σε επόμενο υποκεφάλαιο επεξηγείται η επιδιωκόμενη ενσωμάτωση των Τ/Κ στον τουρκικό πληθυσμό των εποίκων, προσπάθεια που υποκινείται από τη γενικότερη φιλοσοφία της ενσωμάτωσης των αυτοχθόνων Τούρκων στην θρησκεία του Ισλάμ. Τελικά όμως, όπως διαφαίνεται δεν αποτελεί απλά θρησκεία αλλά επεκτατική πολιτική. Σε επόμενο υποκεφάλαιο, γίνεται καταγραφή των χωρικών 'επεμβάσεων' της Τουρκίας, στον βωμό της προσάρτησης της κατεχόμενης Λευκωσίας στην Τουρκία. Παραδείγματα που επιβεβαιώνουν την πολιτική

αυτή είναι οι μετονομασίες πόλεων και χωριών, οι αρχιτεκτονικές επεμβάσεις όπως τα τζαμιά ή ο εξοπλισμός των κύριων δρόμων με τουρκικές σημαίες κατά μήκος τους. Επιπρόσθετα, συγκεκριμένη αναφορά γίνεται για το σημείο ελέγχου της οδού Λήδρας στα πλαίσια της βιοπολιτικής και κοινωνικού ελέγχου, δηλαδή των πρακτικών βιοεξουσίας της Τουρκίας. Στη συνέχεια, περιγράφεται η ιστορική επιβολή των Τ/Κ θυλάκων την περίοδο 1964-74 από την Τουρκία σε συγκεκριμένη ζώνη του νησιού. Αυτή η επεκτατική πολιτική εφαρμόστηκε για να 'προετοιμάσει' κατάλληλο έδαφος για την τουρκική εισβολή. Καταληκτικά, το τελευταίο υποκεφάλαιο ασχολείται με τους λόγους για τους οποίους η Τουρκία θεώρησε ως καίριο σημείο το ιστορικό κέντρο της Λευκωσίας, ώστε να εφαρμόσει τις πρακτικές που διερευνήθηκαν στα προηγούμενα υποκεφάλαια.

2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

«Κυπριακή Δημοκρατία»

Το 1960 το κυπριακό νησί αναγνωρίστηκε ως ανεξάρτητη Κυπριακή Δημοκρατία μετά από 80 περίπου χρόνια αγγλικής κατοχής.

«Τουρκική εισβολή»

Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο παίρνει «σάρκα και οστά» με την επέμβαση των τουρκικών δυνάμεων τον Ιούλιο του 1974 και οδήγησε στην μέχρι σήμερα διχοτομική δομή της Κυπριακής Δημοκρατίας, καταλαμβάνοντας το 37% των εδαφών του βόρειου τμήματος του νησιού.

«Πρόσφυγες»

Ο Ελληνοκυπριακός πληθυσμός που μετά από την εισβολή δέχτηκε εξαναγκαστικές και βίαιες μετακινήσεις από τον βορρά προς το Νότο. Αντίστοιχα με τον «ξεριζωμό» Ε/Κ πληθυσμού μεταφέρθηκε και Τ/Κ πληθυσμός, προς το βόρειο μέρος, στα πλαίσια της ενίσχυσης του «κρατιδίου» που επεδίωκε η Τουρκία, μέσω της «ανταλλαγής αιχμαλώτων» και «εγκλωβισμένων» ή για επανασύνδεση οικογενειών.

«Έποικοι»

Ονομάζονται οι Τούρκοι υπήκοοι που μεταφέρθηκαν στην Κύπρο σε δύο φάσεις εποικισμού από τις παράνομες τουρκικές αρχές την περίοδο 1975-1995. Προέρχονταν από τις ανατολικές επαρχίες της Τουρκίας και τους εγκατέστησαν στην κατεχόμενη Βόρεια Κύπρο στα σπίτια των

Ελληνοκυπρίων προσφύγων που ξεριζώθηκαν μετά την εισβολή του 1974.

«Τουρκοκύπριοι-Τ/Κ»

Ονομάζονται οι κάτοικοι της Κύπρου που εθνοτικά είναι Τούρκοι. Η διακριτή εθνοτική ταυτότητα σχετίζεται με τις ιστορικές συνθήκες που επικράτησαν στο νησί και κατά κανόνα ακολούθησε τον θρησκευτικό διαχωρισμό των κατοίκων σε Χριστιανούς και Μουσουλμάνους.

«Πράσινη γραμμή ή Νεκρή ζώνη»

Τα όρια της έκτασης που κατέλαβε η Τουρκία ουσιαστικά χαράχτηκαν με τη λεγόμενη «πράσινη γραμμή», το όριο μεταξύ του ελεύθερου-νότιου τμήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας και του κατεχόμενου-βόρειου τμήματος του νησιού. Ονομάζεται επίσης «Νεκρή ζώνη» ή «Γραμμή κατάπαυσης του πυρός» και εκτείνεται πλέον σε μήκος 300 χλμ., ελεγχόμενη από άνδρες των Ηνωμένων Εθνών για την ασφαλή διατήρηση της «κατάπαυσης του πυρός». Η πράσινη γραμμή 'μοίρασε' στη μέση την πρωτεύουσα του νησιού, και κατ' επέκταση το ιστορικό κέντρο της.

«Κατεχόμενα»

Κατεχόμενα εδάφη είναι το υπό τουρκική κατοχή 37% του εδάφους της Κύπρου, στο βόρειο μέρος της.

«Τουρκοκυπριακή Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου-ΤΔΒΚ»

Στην πραγματικότητα υποτελές στην Τουρκία καθεστώς, το οποίο η ίδια δημιούργησε και συντηρεί. Το 1983, η Τουρκοκυπριακή διοίκηση του νησιού αυτοανακηρύχθηκε στην ούτω καλούμενη 'Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου', δηλαδή το υπό κατοχή βόρειο μέρος της Κύπρου, το οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία δεν αναγνωρίζει, όπως

ούτε τα Ηνωμένα Έθνη (με ψήφισμα του ο ΟΗΕ θεωρεί παράνομη την ανακήρυξη της «ΤΔΒΚ»), και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΤΔΒΚ αναγνωρίζεται μόνο από την Τουρκία ενώ στην Κυπριακή Δημοκρατία αποκαλείται «ψευδοκράτος».

«Περιοχές όπου έχει ανασταλεί το ευρωπαϊκό κεκτημένο»

Πολλά είναι τα προβλήματα που προκύπτουν από τη μη αναγνωρισμένη αποκαλούμενη ΤΔΒΚ. Όπως για παράδειγμα όταν το 2004 όπου ολόκληρη η επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά με αναστολή εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στις περιοχές που δεν ελέγχονται από το νόμιμο κράτος. Το γεγονός αυτό αφήνει τους Τ/Κ έξω από οποιαδήποτε οικονομική ενίσχυση προερχόμενη από την Ε.Ε.

3. ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

3.1. Γενικά για την Κύπρο

Ξεκινώντας με την διερεύνηση των οικονομικών συνθηκών που διαμορφώνουν τη σημερινή εικόνα της Κυπριακής Δημοκρατίας, γενικά θα λέγαμε πως η πορεία ανάπτυξης μπορεί να θεωρηθεί «...σαν μια κίνηση προς την εδραίωση του καπιταλισμού». Κύριο χαρακτηριστικό για την εδραίωση του καπιταλιστικού μοντέλου οικονομικής διαχείρισης αποτέλεσε το ιδιωτικό κεφάλαιο, στα πλαίσια της ελεύθερης οικονομίας και εμπορίου. Απώτερος στόχος το κέρδος. Αναπόφευκτο ήταν η πολιτική της ελεύθερης οικονομίας να δημιουργήσει ανισότητες, αφού αυτή η μορφή ανάπτυξης οδήγησε στην αυτόνομη ανάπτυξη κάθε τομέα χωρίς οργανική σύνδεση μεταξύ τους. Σαν επακόλουθο, η εξάρτηση της κυπριακής οικονομίας από «εξωγενείς» παράγοντες¹.

Τα προβλήματα ύδρευσης των αγροτικών περιοχών σε συνδυασμό με τα συμφέροντα των εξωγενών κεφαλαίων οδήγησαν στην αλλαγή του αγροτικού χαρακτήρα της κυπριακής κοινωνίας και μετατροπή του σε κοινωνία υπηρεσιών. Στον τομέα αυτό απασχολείται το μεγαλύτερο μέρος του ανθρώπινου δυναμικού και μετά την τούρκικη εισβολή του 1974. Επίσης, σε συνέχεια των πιο πάνω να αναφέρουμε πως ο τομέας της μη ανεπτυγμένης

¹ Διαλέξεις Λαϊκού Πανεπιστημίου (1993), «Κυπριακή ζωή και κοινωνία», σσ142-143, Λευκωσία, Δήμος Λευκωσίας

βιομηχανίας, μέχρι πριν το 1974, αναζωογονείται με την πρόσληψη φτηνού εργατικού εκμεταλλεύομενη την ανάγκη εργασίας των άνεργων προσφύγων².

Επομένως, από τη δημιουργία τάξεων προκύπτουν συμφέροντα μεταξύ των εκμεταλλεύομενων «φτηνών» εργατών και των ομάδων των προνομιούχων, τα οποία δεν ταυτίζονται. Από τη μια πλευρά στην περίοδο 1960-1974, ενισχύονται και εδραιώνονται τα καπιταλιστικά συμφέροντα, που προϋπήρχαν από την περίοδο της Βρετανικής αποικιοκρατίας, αφού οι γεωργοί «αναζητούν δουλεία στις τράπεζες, το εμπόριο, τις διάφορες υπηρεσίες». Ενώ, την περίοδο μετά το 1974, οι Κύπριοι πρόσφυγες αναγκάζονται να ζητήσουν εργοδότηση από τους Κύπριους συμπατριώτες τους. Από την άλλη είναι έντονη η τάση των Κύπριων προνομιούχων στην κατανάλωση. Δηλαδή «το πάθος για εισαγόμενα είδη, οι επενδύσεις σε ακίνητα και γενικά η διοχέτευση των εισοδημάτων σε μη παραγωγικές επενδύσεις». Το κυπριακό κράτος υποστηρίζει την τάξη των μικροαστών και αντλεί δύναμη από τα στρώματα αυτά, ενισχύοντας τις διαδικασίες για την πραγμάτωση μιας καπιταλιστικής ανάπτυξης³.

² Διαλέξεις Λαϊκού Πανεπιστημίου (1993), «Κυπριακή ζωή και κοινωνία», σσ147-148, Λευκωσία, Δήμος Λευκωσίας

³ Διαλέξεις Λαϊκού Πανεπιστημίου (1993), «Κυπριακή ζωή και κοινωνία», σελ150, Λευκωσία, Δήμος Λευκωσίας

3.2. Η κοινότητα των Τουρκοκυπρίων

3.2.1. Οι παράγοντες που συνθέτουν την οικονομική αδράνεια της Τουρκοκυπριακής κοινότητας

Αρχικά, να αναφέρουμε πως «η κύρια ανησυχία του τούρκικου εθνικισμού στη νήσο ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '50 ήταν μήπως απορροφηθεί ο φτωχός Τουρκοκύπριος από τον πλούσιο Έλληνα καπιταλιστή, έμπορο, τραπεζίτη, τουριστικό επιχειρηματία και γαιοκτήμονα. Εάν συνέβαινε κάτι τέτοιο, ο τούρκικος εθνικισμός δεν θα μπορούσε να ελπίζει στη δημιουργία ξεχωριστών πολιτικών θεσμών στη νήσο»⁴. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι η Τουρκία πίσω από τις δήθεν ανησυχίες της για την Τ/Κ κοινότητα, πως τάχατες εάν για οικονομικούς λόγους δεν επιβιώσουν θα απειλείτο η επικράτεια του τουρκικού στοιχείου στο νησί, κρύβονταν οι γεωπολιτικές σκοπιμότητές της, η εφαρμογή των εθνικιστικών αλλά και των ιμπεριαλιστικών σχεδίων της.

Τα διαβήματα της Κυπριακής Δημοκρατίας εναντίον της μη αναγνώρισης της ΤΔΒΚ, ως παράγοντας οικονομικής αδράνειας της Τουρκοκυπριακής κοινότητας

Το γεγονός της μη αναγνώρισης της ούτω καλούμενης Τούρκικης Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ), απέτρεπε επενδύσεις σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας, αναγκαίες για την επιβίωσή της. Στο σημείο αυτό αναφέρουμε την απόφαση⁵ του 1994 του δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία απαγόρευε την εισαγωγή προϊόντων από τα κατεχόμενα. Επιπλέον, στον τομέα του

⁴Φούσκας, Β. & Tackie, A. (2009), «Ο Καρλ Μαρξ στη Λευκωσία», σελ95, Αθήνα, Θεμέλιο

⁵Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, απόφαση 5 Ιουλίου 1994, παράγραφος 59, σημειώνεται ότι «...στην περίπτωση προϊόντων με προέλευση την Κύπρο, τα πιστοποιητικά της υγειονομικής υπηρεσίας μπορούν να εκδίδονται μόνο βάσει των νόμων ή των κανονισμών της Κυπριακής Δημοκρατίας»[Μπλαν, Π.(2001), σελ46]

τουρισμού, η Τ/Κ κοινότητα δεν κατάφερε να έχει προοπτικές ανέλιξης, αφού η Κυπριακή Δημοκρατία απαγόρευε στους τουρίστες «να παραμένουν στα Κατεχόμενα περισσότερο από μια μέρα», ως ακόμα ένα μέτρο ενάντια στην αναγνώριση της αποκαλούμενης ΤΔΒΚ. Επίσης, αυτό που ίσχυε μέχρι πριν το 2003, όταν άνοιξε το οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας, ήταν η απαγορευμένη αγορά προϊόντων από τα κατεχόμενα. Επιπρόσθετα, στα πιο πάνω σημεία, να αναφέρουμε ακόμα πως και το εμπόριο επηρεάστηκε και δεν κατάφερε να αναπτυχθεί, όπως επεδίωκε η Τουρκία. Συγκεκριμένα, τα λιμάνια των κατεχόμενων εδαφών της Αμμοχώστου και Κερύνειας, καθώς και το αεροδρόμιο Ερκάν της κατεχόμενης Λευκωσίας ανακηρύχτηκαν παράνομα, επομένως δεν μπορούσαν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων του ψευδοκράτους. Η Κυπριακή Δημοκρατία ενισχύει την αποτροπή αυτή με «την απαγόρευση εισόδου στις Ελεύθερες περιοχές», οποιασδήποτε εταιρείας επιδιώξει να παραβλέψει τον κανονισμό αυτό. Οπότε δεν υπήρχε λόγος η οποιαδήποτε εταιρεία να ρισκοκινδυνέψει τις σχέσεις τις με την Κυπριακή Δημοκρατία, ένα νησί με μεγάλα ποσοστά καθόδου τουριστών⁶.

Οι ενδογενείς παράγοντες που οδήγησαν προς την κατιούσα την οικονομία της Τουρκοκυπριακής κοινότητας

Η οικονομική ανάπτυξη των Τουρκοκύπριων(Τ/Κ) πάντοτε επηρεαζόταν από τις πολιτικές καταστάσεις που επικρατούσαν στο νησί. Το κύριο χαρακτηριστικό της ανάπτυξής τους σε σχέση με την Ελληνοκυπριακή(Ε/Κ) κοινότητα είναι η υποδεέστερη θέση τους και η αργοπορία στην ανάπτυξη⁷. Σε αντίθεση με αυτό το γεγονός οι εκτάσεις στις οποίες είναι εγκατεστημένοι, μετά το 1974 «πλεονεκτούν

⁶Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σσ46-47, Αθήνα, Ολκός

⁷Γραικός, Κ. (1991), «Κυπριακή ιστορία», σελ384, Λευκωσία, Α.Ασσιώτη

τόσο από ποσοτική όσο και από ποιοτική άποψη». Συγκεκριμένα, το 37% των εκτάσεων της Τ/Κ κοινότητας είναι κατά μεγάλο ποσοστό από τα πιο πρόσφορα του νησιού και επίσης εμπεριέχει «τις τουριστικότερες ακτές του νησιού».

Όμως, όπως φάνηκε μετά την τούρκικη εισβολή του 1974, όπου υπήρξαν οι βίαιες μετακινήσεις των Ελληνοκυπρίων από τον βορρά προς νότο και αντίστοιχα των Τουρκοκύπριων από τον νότο στον βορρά, η οικονομική δυναμική των Τουρκοκυπρίων στράφηκε προς την ραγδαία πτώση. Τα σχέδια της Τουρκίας, οι ελπιδοφόρες προοπτικές και οράματα για οικονομική ανέλιξη που υποσχόταν η κατοχή του βόρειου εδάφους, απεδείχθησαν απέλπιδα αφού τη 'στιγμή' της εισβολής γεννήθηκε η αιτία της αυτοκαταστροφής και κατιούσας πορείας της οικονομίας της Τ/Κ κοινότητας.

Αυτό αποδεικνύεται με ποσοστά του κατά κεφαλήν ΑΕΠ των Τ/Κ σε σχέση με των Ε/Κ. Ενδεικτικά να αναφέρουμε πως «...στις περιοχές όπου σήμερα έχει ανασταλεί το ευρωπαϊκό κερτημένο ήταν 86% του κυπριακού μέσου όρου, ενώ το 1977 μετά τις στρατιωτικές εισβολές στο νησί, η αναλογία έπεσε στο 65% και έως το 1993 είχε φτάσει στο 33%»⁸.

Ειδικότερα, για τον κλάδο της γεωργίας και της παραγωγής δεν μπορούσε να μην διαφαίνεται η καπιταλιστική πολιτική της αποκαλούμενης ΤΔΒΚ, καθοδηγούμενη από τη μητέρα πατρίδα-Τουρκία. Παραδεκτό το γεγονός της έλλειψης επαγγελματικής κατάρτισης των Τ/Κ αλλά και των Τούρκων αγροτών που εγκαταστάθηκαν στο νησί, οι οποίοι όμως δεν επεδίωκαν βελτιώσεις, κατάρτιση και επενδύσεις στον τομέα αυτό, αφού δεν προσέφερε ικανοποιητικά κέρδη. Επιπλέον, αυτό

⁸Φούσκας, Β. & Tackie, Α. (2009), «Ο Καρλ Μαρξ στη Λευκωσία», σελ113, Αθήνα, Θεμέλιο

που αναφέρεται και από τον Πιέρ Μπλάν είναι «ο φόβος των αγροτών μήπως υποχρεωθούν κάποτε να επιστρέψουν τη γη στους Ελληνοκύπριους πρώην ιδιοκτήτες της» [2001: σελ48]. Προσθέτοντας, να αναφέρουμε πως το γενικότερο πρόβλημα της ανομβρίας λόγω πτώσης του υδροφόρου ορίζοντα, που περιόρισε τα ποσοστά νερού στην επιφάνεια της γης, συνέτεινε στην υπανάπτυξη της γεωργίας. Παρόμοια εικόνα εμφανίζεται και στον κλάδο της βιομηχανίας. Η κινητικότητα των αγορών στο εσωτερικό του ψευδοκράτους διατηρούταν σε χαμηλά επίπεδα οπότε περιορίζονται οι διαθέσιμες προϊόντων. Επομένως, δεν ενδείκνυται η πώληση των βιομηχανικών προϊόντων και περιορίζονται οι εξαγωγές⁹.

Από την ματιά της άνθισης παρατηρείται η ζήτηση σε οικοδομικούς κλάδους, όπου εργοδοτούνται κατά κύριο λόγο ανειδίκευτοι μετανάστες-έποικοι, με χαμηλό εργατικό κόστος, «...που αλλοιώνουν το προφίλ του εργατικού δυναμικού με τρόπο καταστρεπτικό για την παραγωγικότητα στις περιοχές όπου έχει ανασταλεί το ευρωπαϊκό κεκτημένο»¹⁰. Εντείνεται, έτσι, το οικονομικό χάσμα μεταξύ Τούρκων εποίκων και Τ/Κ κοινότητας.

Παρά τον υποανάπτυκτο τουρισμό είναι έντονη η ενίσχυση της δημόσιας υπηρεσίας στην προσπάθεια της Τουρκίας να εδραιώσει την τουρκική κυριαρχία στο "κρατίδιό" της. «Η χρηματοδότηση του ψευδοκράτους εξασφαλίζεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της από την Τουρκία». Όλα αυτά συντείνουν στην αποθαρρυντική δραστηριότητα των επιχειρήσεων, με μέγιστο κτύπημα στην οικονομία της Τ/Κ κοινότητας, η πτώχευση του Ομίλου "ΠόλλυΠεκ", την δεκαετία '90. Ο συγκεκριμένος όμιλος αποτελούσε «...την

⁹Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σσ48-49, Αθήνα, Ολκός

¹⁰Φούσκας, Β. & Tackie, Α., (2009), «Ο Καρλ Μαρξ στη Λευκωσία»,σελ119, Αθήνα, Θεμέλιο

μοναδική μεγάλη επιχείρηση του ψευδοκράτους» γεγονός που μετά τη πτώχευσή του συνέτεινε στην αύξηση προσλήψεων στο δημόσιο τομέα, «...ώστε να αποτραπεί μια κοινωνική κρίση»¹¹.

3.2.2. Η Οικονομική εξάρτηση του ψευδοκράτους από την Τουρκία

Αυτό που προέκυψε στην πάροδο των χρόνων είναι πως μετά την απόφαση του δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του 1994, η οποία αναστέλλει το Ευρωπαϊκό κεκτημένο των κατεχόμενων περιοχών, καθώς επίσης «...η αναποτελεσματικότητα των θεσμών και κυβερνητικών δομών στη βόρεια Κύπρο»¹² και «ο συγχρονισμός» με την τουρκική λίρα, οδήγησαν στην ενίσχυση των δεσμών του ψευδοκράτους με την Τουρκία, καθώς το ψευδοκράτος καταστάθηκε οικονομικά εξαρτώμενο από την Τουρκία.

Ειδικότερα, άρχισαν εξαγωγές προϊόντων ¹³ του ψευδοκράτους προς την Τουρκία και οι προσπάθειες εξάπλωσης των εξαγωγών προς χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης(Ε.Ε.). Παρ' όλα αυτά απεδείχθη μη κερδοφόρο το "άνοιγμα" στις χώρες της Ένωσης. Επομένως, μέρος των προϊόντων "αξιοποιούνται" για την ενίσχυση των τουριστικών αγορών του ψευδοκράτους. Και πάλιν όμως, η διαδικασία αυτή δεν αποφέρει τα επιδιωκόμενα κέρδη, αφού η πώληση των προϊόντων γίνεται με βάση την χαμηλή σε αξία τούρκικη λίρα. Αρωγός στο σημείο αυτό στέκεται και πάλι η Τουρκία, η οποία αναλαμβάνει την "κάλυψη" του ισοζυγίου πληρωμών. Συμπερασματικά, το ψευδοκράτος

¹¹ Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σσ50-51, Αθήνα, Ολκός

¹² Φούσκας, Β. & Tackie, Α. (2009), «Ο Καρλ Μαρξ στη Λευκωσία»,σελ113, Αθήνα, Θεμέλιο

¹³ Σημ.1.: Μέχρι το 1994 στην Τουρκία κατέφτανε το 20% των εξαγόμενων προϊόντων του ψευδοκράτους, ενώ μέχρι το 1996 έφτασε το 50% [Μπλαν, Π. (2001), σελ52]

οδηγείται σε περαιτέρω οικονομική εξάρτηση από τη “μητέρα πατρίδα” Τουρκία¹⁴.

Σημαντική οικονομική συνεισφορά στο ψευδοκράτος αποτελεί η απόφαση του 1997 για παροχή 250 εκατομμυρίων δολαρίων (περίπου 189 εκατομμύρια ευρώ) σε ετήσια βάση¹⁵. Ακόμη και πιο πρόσφατα, συγκεκριμένα το 2005, η Τουρκία υπέγραψε για παροχή βοήθειας ύψους 450 εκατομμυρίων δολαρίων (περίπου 340 εκατομμύρια ευρώ) στις περιοχές όπου έχει ανασταλεί το Ευρωπαϊκό κεκτημένο¹⁶.

Επιπλέον, στον αγροτικό τομέα από τον Ιανουάριο του 1997 δημιουργείται η ελπίδα αναζωογόνησης, αφού το πρόβλημα ύδρευσης αρχίζει να εξαλείφεται με την παροχή νερού από την Τουρκία προς τα κατεχόμενα μέσω αγωγού. Τα ποσοστά¹⁷ παροχής νερού δημιουργούσαν προοπτική όχι μόνο για τον αγροτικό τομέα αλλά και την τουριστική ανάπτυξη.

Μετά τις πρώτες επιχειρήσεις από μέρος της Τουρκίας για ενίσχυση της κοινότητας των Τουρκοκυπρίων, τον Ιούλιο του 1997 υπογράφεται επίσημα η «μερική ένωση» στον οικονομικό και δημοσιονομικό τομέα μεταξύ Τουρκικής Δημοκρατίας και ΤΔΒΚ¹⁸. Το γεγονός αυτό κάθε άλλο παρά καθησυχάζει την Τ/Κ κοινότητα, αφού δεν θέλουν να δώσουν ζωή στα σχέδια του καπιταλιστή πρωθυπουργού της ΤΔΒΚ, Ραούφ Ντεκτάς για «τουρκοποίηση» του Τ/Κ κεφαλαίου. Οι ανησυχίες αυτές εντείνονται αφού τα σχέδια

^{14,15}Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σσ52-53, Αθήνα, Ολκός

¹⁶Φούσκας, Β. & Τσάκιε, Α. (2009), «Ο Καρλ Μαρξ στη Λευκωσία», σελ117, Αθήνα, Θεμέλιο

¹⁷ Σημ.2.: Η πρόβλεψη για τα ποσοστά παροχής νερού έφτανε τα 75 εκατομμύρια κυβικά μέτρα από την Αττάλεια.[Μπλαν, Π.(2001), σελ53]

¹⁸Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σσ54-55, Αθήνα, Ολκός

του έχουν βλέψει οικονομικής προοπτικής πέρα από την ανάπτυξη της γεωργίας και του τουρισμού, στις πανεπιστημιακές υπηρεσίες, όπως και έπραξε¹⁹, φιλοξενώντας κατά κύριο λόγο ξένους Τούρκους φοιτητές.

3.2.3. Το δημογραφικό πρόβλημα των Κατεχομένων

Τα σχέδια της Τουρκίας για "τουρκοποίηση" των κατεχόμενων εδαφών ισχυροποιούνται και εφαρμόζονται πιο εντατικά μέσα από τη διαδικασία εποικισμού. Φανερή επιδίωξη είναι η αντικατάσταση του Τ/Κ πληθυσμού με πληθυσμό από την Τουρκία (έποικους).

Αρχικά, να υπενθυμίσουμε τη βίαιη μετακίνηση του 1974 των Ε/Κ του νότου και πλήρωση του πληθυσμού με Τ/Κ. Έπειτα, ακολουθεί η πρώτη φάση εποικισμού μεταξύ 1975-1979 που αποτελείται από αγρότες και κτηνοτρόφους της Ανατολής προς αξιοποίηση των προσοδοφόρων εδαφών που άφησαν με την αποχώρησή τους οι Ε/Κ, αφού ο Τ/Κ πληθυσμός υστερούσε στην τεχνογνωσία του συγκεκριμένου τομέα. Βέβαια, το πρόσχημα αυτό έκρυβε την πολιτική ενίσχυσης του καθεστώτος που η Τουρκία δημιούργησε παρά τα λεγόμενά της περί ενίσχυσης της Τ/Κ κοινότητας. Το γεγονός αυτό διαβεβαιώνεται με την προσπάθεια της διατήρησης ανομοιογενούς πληθυσμού²⁰ του αριθμού των εποίκων της Ανατολής και των Τούρκων στρατιωτών σε σχέση με τους Τ/Κ. Τα ποσοστά που καταλαμβάνει ο πληθυσμός των εποίκων είναι διπλάσιος από τους Τ/Κ κατοίκους της βόρειας ζώνης του νησιού. Την ίδια περίοδο οι Τ/Κ δεν αποδέχονται την παρουσία στρατού και η απειλή που τους περικλείει οδηγεί σε κύμα

¹⁹Σημ.3 : Τα πανεπιστήμια στις κατεχόμενες περιοχές με πληθυσμό 200.000 αριθμούνται σύνολο στα έξι

²⁰Ο αριθμός των εποίκων στην πρώτη φάση εποικισμού 1975-1979 ανέρχεται περίπου στις 90.000-120.000 και ο τούρκικος στρατός στους 35.000-40.000, σε σχέση με τους Τ/Κ που κυμάνθηκαν στις 75.000-90.000 [Αναγνωστοπούλου, Ρ.(2004)]

μετανάστευσής τους προς Αγγλία, Αυστραλία και Τουρκία, αφού δε βλέπουν επίσης προοπτική οικονομικής σταθερότητας²¹.

Ακολούθησαν και άλλες μετακινήσεις πληθυσμού με μεγαλύτερη εισροή τη δεκαετία '90. Οι έποικοι που κατέφτασαν επιδόθηκαν στον ιδιωτικό τομέα αλλά οι βλέψεις του Ραούφ Ντεκτάς ήταν η "ενίσχυση" των ψήφων που θα τον υποστήριζαν σε επερχόμενες εκλογές. Οι απαιτήσεις της μίσθωσης των εποίκων σε χαμηλά ποσά αποτέλεσε ευκαιρία εδραίωσης των οικονομικών καπιταλιστικών βλέψεων για την οικονομία των κατεχομένων. Υπηρεσίες όπως ξενοδοχεία, εστιατόρια και καζίνο 'ανδρώνονται' με τούρκους έποικους, οι οποίοι επιλέγουν να εγκατασταθούν στα αστικά κέντρα για να βρίσκονται κοντά στις υπηρεσίες²². Μάλιστα, όπως αναφέρει και ο Π.Μπλαντ, οι Τούρκοι προτιμούν να «εγκαθίστανται στις πόλεις, και ειδικότερα στην κατεχόμενη Λευκωσία» [2001: σελ65]. Μάλιστα, όπως ανέφερε σε συνέντευξή του πρόσωπο με πρόσωπο ο Τ/Κ "μουχτάρης"²³ της κατεχόμενης Λευκωσίας Mustafa Pasha, κατά το 1995 υπήρξε η κάθοδος των οικογενειών όσων κατάφεραν να "σταθούν" στα πόδια τους και να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης από όταν ζούσαν στην Τουρκία, που τότε οικονομικά ήταν ασθενέστερη. Εκ τότε κατέλαβαν σπίτια Τ/Κ και Ε/Κ προσφύγων που διέμεναν σ' αυτά πριν τον εξαναγκαστικό διωγμό και μεταφορά τους στις κατεχόμενες και ελεύθερες περιοχές αντίστοιχα.

²¹ Μπλαν, Π.(2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σσ59-60, Αθήνα, Ολκός

²² Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «Τούρκικος εκσυγχρονισμός», σσ346-347, Αθήνα, Βιβλιόραμα

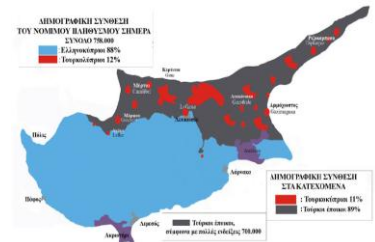
²³ Σημ.4: 'μουχτάρης': πρόεδρος χωρητικής αρχής, μορφή τοπικής αυτοδιοίκησης που εφαρμόστηκε στα χωριά της Κύπρου από την Τουρκοκρατία των οθωμανικών χρόνων μέχρι το 1999, όπου καταργήθηκε. Παρ' όλα αυτά χρησιμοποιείται μέχρι και σήμερα.

Οι έποικοι από την Ανατολία υπερέχουν του Τ/Κ πληθυσμού με αναλογία 2:1, ενώ σήμερα η Τ/Κ κοινότητα αποτελεί μειονότητα στον ίδιο της τον τόπο²⁴. Σύμφωνα με υπολογισμούς και ενδείξεις (η ΤΔΒΚ δεν δίνει στοιχεία), η σημερινή εικόνα για τον αριθμό των εποίκων(παράνομος πληθυσμός) ανέρχεται περίπου στις 700.000 και οι Τ/Κ ανέρχονται περίπου στις 90.960. Ποσοστό δηλαδή 89% και 11% αντίστοιχα, για τις περιοχές των κατεχομένων.

3.2.4. Το πολιτισμικό χάσμα μεταξύ Τουρκοκυπρίων και εποίκων

Ήδη από το 1975 οι Τ/Κ άρχισαν να εκφράζονται έναντι των Τούρκων εποίκων προς μια αντίθετη ιδεολογία που έθετε Τ/Κ και έποικους «αδέλφια». Ο εποικισμός που εγκατέστησε «εξαθλιωμένους» μετανάστες με χαμηλά ποσοστά αμοιβών, συνέφερε την γενικότερη μείωση των ημερομισθίων και οπότε οι Τ/Κ προσέφευγαν σε άλλες χώρες. Μάλιστα, για τον λόγο αυτό οι Τ/Κ θεωρούν τους εποίκους υπεύθυνους για τη σημερινή κοινωνικο-οικονομικο-πολιτική κατάσταση των κατεχομένων.

Οι διαφορές που εντοπίζουν οι Τ/Κ σε σχέση με τους Τούρκους έποικους περικλείουν τη διαφορετική εκφορά της τουρκικής γλώσσας, παρά το γεγονός πως ομιλούν και οι «δύο» την τούρκικη. Επιπλέον, οι Τουρκοκύπριοι θεωρούν την κοινότητά τους λιγότερο θρησκευόμενη απ' ότι οι έποικοι, αφού δεν είναι αφοσιωμένοι τόσο στο Ισλάμ και οπότε δεν επισκέπτονται συχνά τα τζαμιά. Επιπρόσθετα σε ό,τι αφορά τις θρησκευτικές τάσεις των Τ/Κ, οι γάμοι τους ως επί τω πλείστων είναι πολιτικοί²⁵. Όπως αναφέρει και η Ρία Αναγνωστοπούλου σημαντική διαφοροποίηση εντοπίζουν

[7] «ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΝΟΛΟ» 758.000: Ελληνοκύπριοι 88%Τουρκοκύπριοι 12%»
 «ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ»: Τουρκοκύπριοι 11%Τούρκοι και έποικοι 89%»
 «Τούρκοι έποικοι, σύμφωνα με πολλές ενδείξεις 700.000»

²⁴ Κουφουδάκης, Β.(2008), «Κύπρος: ένα σύγχρονο πρόβλημα σε ιστορική προοπτική», σελ.61, Αθήνα, Πατάκη

²⁵ Μπλαν, Π.(2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου»,σελ75, Αθήνα, Ολκός

(Τ/Κ) και στο επίπεδο μόρφωσης, αφού τα πανεπιστήμια πληρώνονται κυρίως από τον Τ/Κ πληθυσμό, καθώς επίσης, και ένα σεβαστό αριθμό σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με ξεχωριστή Τ/Κ εκπαίδευση [2004: σελ357].

Αξιοσημείωτο, στα στοιχεία που εντείνουν το πολιτισμικό χάσμα Τ/Κ και τούρκων εποίκων είναι η «εξευρωπαϊσμένη» ταυτότητα των Τ/Κ. Θέλουν να είναι Ευρωπαίοι και μάλιστα ισχυρίζονται πως θέλουν «...να συμφωνήσουμε με τους Ελληνοκύπριους και μέσω της Κυπριακής Δημοκρατίας να αποτελέσουμε και εμείς κομμάτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να μπορέσουμε να καλύψουμε τις ανάγκες μας»²⁶. Συγκρίνοντας τους εαυτούς τους με τους έποικους θεωρούν τον εαυτό τους λιγότερο επιθετικό και έχουν άλλη νοοτροπία για τη θέση της γυναίκας. Συγκεκριμένα, ισχυρίζονται πως η θέση της γυναίκας της Τ/Κ κοινότητας είναι αντίστοιχη με τη θέση της Ε/Κ γυναίκας. Θεωρούν πως οι γυναίκες της Ανατολής είναι περισσότερο εξαρτώμενες από τον άνδρα τους και λιγότερο ελεύθερες στις δημόσια ζωή²⁷. Μάλιστα, οι Τούρκοι διατηρούν την πατριαρχική δομή της οικογένειας θεωρώντας το αντρικό φύλο ως το ισχυρότερο. Αυτό ανέφερε σε συνέντευξη πρόσωπο με πρόσωπο ο Τουρκολόγος Νίκος Μούδουρος²⁸, όπου χαρακτηριστικά πρόσθεσε πως οι γυναίκες στους δημόσιους χώρους κυκλοφορούν σε ομάδες και πίσω ακολουθούν οι άντρες, ενώ γενικότερα δέχονται απροκάλυπτα σεξουαλικές προκλήσεις με έντονα βλέμματα, εκφράσεις και υπονοούμενα.

Γενικότερα, οι Τ/Κ έχουν άλλα ήθη και έθιμα καθώς και διαφορετικές προτιμήσεις στον τρόπο ένδυσης [Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004): σελ349]. Αυτό επιβεβαιώνει και ο Τ/Κ, Mustafa Pasha. Συγκεκριμένα, σημειώνει πως η

²⁶ Μηνάγιας, Χ. (15/2/2011), «Πίεση, αγανάκτηση και απελπισία από τους Τουρκοκύπριους στα κατεχόμενα», www.geostrategy.gr

²⁷ Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σελ76, Αθήνα, Ολκός

²⁸ Σημ.5: Νίκος Μούδουρος: Τουρκολόγος, Μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου «Προμηθέας», Ειδικός Συνεργάτης του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας

κουλτούρα, ο τρόπος σκέψης ακόμα και τρόπος ένδυσης των Τ/Κ διαφέρει απόλυτα σε μεγάλο βαθμό από των Τούρκων αντίστοιχα:

“...their (Turkish people’s) culture could not mix with the Turkish cypriot’s... the way they think, the way they dress up and talk and their mentality are totally different.”

Ο Π.Μπλαν προσθέτει πως ακόμα και η διαμόρφωση του χαρακτήρα των Τ/Κ είναι πιο “συμβατή” με τον Ε/Κ χαρακτήρα του λαού όπως «η ανεκτικότητα, η επιστροφή στις ρίζες, τα αισθήματα φιλοξενίας και συγχώρεσης, η προδιάθεση για ανυποταξία» [2001: σελ76].

Σύμφωνα, με το άρθρο του Χρήστου Μηνάγια [15/2/2011], στις 28/1/2011, στην κατεχόμενη Κύπρο ξέσπασε συλλαλητήριο, όπου Τ/Κ διαδήλωναν ενάντια των Τούρκικων πολιτικών της “μητέρας πατρίδας” προς το ψευδοκράτος. Συγκεκριμένα αναφέρει:

«...Τα βασικά αίτια της αντίδρασης των Τουρκοκυπρίων ήταν η πίεση, η αγανάκτηση και η απελπισία τους από την Άγκυρα, δεδομένου ότι πέραν των οικονομικών προβλημάτων, υπάρχουν βαθιές διαφορές στο μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο μεταξύ Τούρκων και Τουρκοκυπρίων, με αποτέλεσμα να υπάρχουν οι προϋποθέσεις για περαιτέρω κλιμάκωση της έντασης».

Επίσης, μέσα στο άρθρο του, ο Χ.Μηνάγια παραθέτει ένα απόσπασμα από την εφημερίδα ‘Milliyet’ [12-2-2011, του Mehmet Ali Birand], όπου γίνεται λόγος από τον δημοσιογράφο για ουσιαστικές διαφορές της συμπεριφοράς των εποίκων γενικότερα, αλλά και η αντιμετώπιση που δέχονται οι Τ/Κ απ’ αυτούς:

«Δεν έχουμε δικαίωμα να οργιζόμαστε με τους Κύπριους διότι το στρεβλό καθεστώς τους πηγάει από εμάς. Μεταφέραμε εκεί την αντίληψη του δικού μας κράτους. Μεταφέραμε την ακαλλιέργητη γραφειοκρατία μας. Δημιουργήσαμε ένα

ασυνάρτητο οικονομικό μοντέλο. Τώρα διαπληκτιζόμαστε με ένα τέρας που εμείς δημιουργήσαμε. Πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί. Οι Τουρκοκύπριοι δεν μοιάζουν με τους Τούρκους της Τουρκίας. Εμείς συνηθίσαμε να μας υποσκελίζουν και να μας κακομεταχειρίζονται. Οι Τουρκοκύπριοι όμως δεν είναι συνηθισμένοι σε τέτοιες καταστάσεις. Εμείς δεν αντιδρούμε χρησιμοποιώντας βαριές εκφράσεις, όμως αυτοί αντιδρούν και όταν νευριάζουν μπορεί να προκαλέσουν μεγάλη ζημιά στη Μητέρα Πατρίδα. Είναι περήφανα άτομα, γι' αυτό δεν πρέπει να παίζουμε με την υπερηφάνεια τους».

4. ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΕΥΣΕΙΣ

4.1. Τουρκία, κεμαλισμός και τούρκικος εθνικισμός στην Κύπρο

Με το όρο “κεμαλισμός” ορίζονται τα βασικά αξιώματα της Δημοκρατίας της Τουρκίας, όπως θεμελιώθηκαν από τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ και κατ' επέκταση των υποστηρικτών του. Από το 1922, με τη νίκη του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, «...αρχίζει ο σταδιακός κεμαλικός εκτουρκισμός» της Τ/Κ κοινότητας του νησιού, με κέντρο αναφοράς την Άγκυρα. Το περιεχόμενο των αξιωμάτων του Κεμάλ Ατατούρκ προσέδιδαν έναν αντιιμπεριαλιστικό χαρακτήρα κόντρα στις μεθοδεύσεις των Άγγλων και των ιμπεριαλιστικών τους συμφερόντων. Μέχρι και πριν το θάνατο του Κεμάλ δεν δημιουργούνταν οποιασδήποτε μορφής αποσχιστικών εντάσεων ανάμεσα στις δύο κοινότητες, αλλά αντιθέτως το αντιιμπεριαλιστικό του πρόσωπο αποτελούσε «γέφυρα» σχέσεων των δύο κοινοτήτων²⁹.

²⁹Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «Τούρκικος εκσυγχρονισμός», σσ175-177, Αθήνα, Βιβλιόραμα

Παρ' όλα αυτά η Τουρκία δεν αργεί να εμφανιστεί και να βάλει μπρος στα επεκτατικά της σχέδια. Η πρώτη ένδειξη ενδιαφέροντος από μέρους της για εκμετάλλευση των κυπριακών εδαφών στα πλαίσια των γεωπολιτικών στρατηγικών ήταν μόλις το 1955 όταν επί Αγγλοκρατίας τέθηκε σε εφαρμογή η πολιτική των Άγγλων του «*διαίρει και βασίλευε*», επίσης στα πλαίσια πραγματοποίησης των ιμπεριαλιστικών τους σχεδίων³⁰. Αφορμή της εφαρμογής του «*διαίρει και βασίλευε*» ήταν οι Ε/Κ εξεγέρσεις για απαλλαγή τους από τον αγγλικό ζυγό. Εκ τότε, η Βρετανική κυβέρνηση εκμεταλλεόμενη τον τουρκικό παράγοντα του νησιού, «*ανοίγει διάπλατα*» τις πόρτες στην Τουρκία για τις διεκδικήσεις της στο νησί. Δημιουργείται τότε, η μυστική Τ/Κ τρομοκρατική οργάνωση ΤΜΤ από τις βρετανικές αρχές για «*εξάλειψη*» των απελευθερωτικών αυτών εξεγέρσεων των Ε/Κ. Όμως, απώτερος στόχος της βρετανικής κυβέρνησης ήταν η εντατικοποίηση των συγκρούσεων μεταξύ Ε/Κ και Τ/Κ και η απόδειξη πως τάχα δεν μπορούν να συμβιώσουν, που μετέπειτα θα οδηγούσε στην αποσχιστική πράξη της διχοτόμησης του νησιού³¹.

Παράλληλα, στην Τουρκία την δεκαετία '50 τίθενται σε εφαρμογή τα σχέδια εκσυγχρονισμού της όπου μέσα εμπλέκουν και την Κυπριακή Δημοκρατία. Έτσι, λοιπόν, η Κύπρος λειτουργεί δομικά για τον «*τούρκικο επεκτατισμό*» της Τουρκίας. Τα σχέδια αυτά ενισχύονται με την πρόφαση της σωτηρίας της Τ/Κ κοινότητας από τις επικίνδυνες βλέψεις των Ε/Κ για Ένωση με την Ελλάδα, στα πλαίσια των ψυχροπολεμικών διαμαχών Ελλάδας-Τουρκίας. Συνοπτικά,

³⁰Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «*Τούρκικος εκσυγχρονισμός*», σελ163, Αθήνα, Βιβλιόραμα

³¹Υπουργείο εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας:
http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/cyprus01_gr?cyprus01_gr?opendocument&print

λοιπόν, θα λέγαμε πως ο κεμαλισμός γίνεται εργαλείο της διχοτομικής πολιτικής που εστιθελικά επιδιώκει η Τουρκία, καθώς επίσης και εργαλείο ανάδειξης της Τουρκίας ως μητέρα-σωτήρας για την κοινότητα των Τ/Κ³². Η πολιτική χωρικού επεκτατισμού συγκαταλέγεται στις νέες εκσυγχρονιστικές τάσεις της Τουρκίας, η οποία εκφράζεται με τον όρο «*τούρκικη οικουμενικότητα*». Μέσα από αυτή την οικουμενικότητα «...*συγκροτείται μια τουρκική ταυτότητα με τεράστια ιστορικότητα από τη μια πλευρά, με τεράστια γεωγραφικότητα από την άλλη, με τεράστια μοναδικότητα επίσης*»³³. Στα πλαίσια ανάπτυξης του κεμαλικού εθνικισμού, με τη βοήθεια κυρίως της θρησκείας αρχίζει να νομιμοποιείται το κεμαλικό πλαίσιο και να ενισχύεται η «*τουρκική οικουμενικότητα*» που ενοποιεί στο όνομα της θρησκείας του Ισλάμ, τους «*έξω Τούρκους*» και τους «*μέσα Τούρκους*». Διαφορετικά, τους Τ/Κ, δηλαδή οι Τούρκοι που ζουν εκτός συνόρων της Τουρκίας, και τους Τούρκους που ζουν εντός των συνόρων του τουρκικού κράτους.

Συνεχίζοντας, στην Τουρκία στο τέλος της δεκαετίας του '50 γίνεται πραξικόπημα, όπου την εξουσία αναλαμβάνει ο τούρκικος στρατός και δίνει στον κεμαλισμό την αξία του «*σωτήρα της δημοκρατίας*». Ο στρατός αναδεικνύεται και αναγνωρίζεται ως το «*απόλυτο σώμα των ειδικών του έθνους*» και θεωρείται πλέον ως το προοδευτικότερο τμήμα της

³² Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «Τούρκικος εκσυγχρονισμός», σσ160-161, Αθήνα, Βιβλιόραμα

³³ Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «Τούρκικος εκσυγχρονισμός», σελ163, Αθήνα, Βιβλιόραμα

τουρκικής κοινωνίας, αλλά και εκσυγχρονισμένο πάντα στα «πλαίσια αναγκών του ΝΑΤΟ»³⁴.

4.2. Ο Τουρκοκυπριακός εκτουρκισμός και η εργαλειοποίησή του από τους εποίκους

Τα σχέδια επέμβασης στην Κύπρο δεν αργούν να πραγματοποιηθούν. Το 1974 γίνεται η τουρκική εισβολή, όπου τον καταλυτικότερο ρόλο διαδραμάτισε ο Τ/Κ ηγέτης Ραούφ Ντεκτάς ως εντολοδόχος της Τουρκίας.

Συγκεκριμένα, το 1974 αναδεικνύεται σε ήρωα και επιβάλλεται ως ο εθνικός ηγέτης της Τ/Κ κοινότητας. Η Τουρκία εναποθέτει όλες τις ελπίδες της στο πρόσωπο του Ντεκτάς και έτσι η Κύπρος καθίσταται ως κομβικό σημείο για την ενότητα και την εσωτερική συνοχή της ίδιας της τουρκικής κοινωνίας. Είναι εμφανής η προσπάθεια εδραίωσης του πλήρους εκτουρκισμού, όχι μόνο των «πολιτικών δομών» της Τ/Κ κοινότητας αλλά και του εδάφους στην προσπάθεια πλαισίωσης των Τ/Κ από τον εκσυγχρονισμένο κεμαλισμό. Η Κύπρος κατά τον Ντεκτάς «λειτουργεί ενωτικά και συσπειρωτικά» αναδεικνύοντας βέβαια έναν και μόνο παράγοντα ενότητας όλου του έθνους: τον στρατό. Με το πρόσχημα της εθνικής σωτηρίας γίνεται και η τουρκική εισβολή του 1974 από τον τουρκικό στρατό «ανανεώνοντας και επιβεβαιώνοντας τον εθνικό του ρόλο»³⁵.

Σε συνέχεια της τουρκικής εισβολής ως πράξη εθνικής σωτηρίας, το 1983 ανακηρύσσεται το παράνομο καθεστώς της ούτω καλούμενης Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου ή όπως συνηθίζει να αποκαλεί η Ε/Κ κοινότητα, «το ψευδοκράτος». Η ίδρυση της «ψευδοδημοκρατίας»,

³⁴Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «Τούρκικος εκσυγχρονισμός», σελ193, Αθήνα, Βιβλιόραμα

³⁵Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «Τούρκικος εκσυγχρονισμός», σελ216, Αθήνα, Βιβλιόραμα

«...σφραγίζει τη σωτηρία του τουρκικού έθνους, πιστοποιεί και επικυρώνει την ύπαρξη του τουρκικού έθνους, καθώς και μέσα από αυτή-και μόνο αυτή- εξασφαλίζεται η ενότητα του έθνους και του χώρου του».

Επιδίωξη του Ντεκτάς ως το όργανο υλοποίησης των σχεδίων της Τουρκίας, είναι η απάλειψη κάθε στοιχείου «κυπριωτισμού», άρα η καταπάτηση της επικράτειας του καθεστώτος δημοκρατίας στο εσωτερικό του ψευδοκράτους, κατ' επέκταση της Τ/Κ κοινότητας. Τον παθητικό ρόλο στις διεκπεραιώσεις προς τον τούρκικο εθνικισμό κατέχουν οι Τ/Κ, ως εκφραστές του τούρκικου εθνικού σώματος³⁶.

Σε άρθρο ³⁷ του Τουρκολόγου Νίκου Μούδουρου [29/9/2012], σημειώνεται η έντονη απειλή που νιώθει ο Τ/Κ λαός από τις μεθοδεύσεις τις Τουρκίας για αφανισμό κάθε στοιχείου «κυπριωτισμού»:

«Το κυριότερο ζήτημα που απασχολεί τους Τουρκοκύπριους στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, είναι η ανησυχία (και η ξεκάθαρη πλέον απειλή) για την εξαφάνισή τους ως πολιτική κοινότητα από την Κύπρο. Το αίσθημα απειλής ενάντια στα κυπριακά χαρακτηριστικά των Τουρκοκυπρίων, φαίνεται ότι καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις αναταράξεις που προκαλούνται σε ολόκληρο το πολιτικό σύστημα».

Στο ίδιο άρθρο ο Ν.Μούδουρος αναφέρεται στην προσπάθεια απάλειψης των Τ/Κ στοιχείων από τα κατεχόμενα, αφού οι Τ/Κ σταδιακά μετατρέπονται σε αριθμητική μειονότητα. Συγκεκριμένα, σημειώνει πως εργάτες, επιχειρηματίες, μικρομεσαίοι αποτελούν παράγοντες «εκτουρκισμού» και εκτόπισης των

³⁶Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «Τούρκικος εκσυγχρονισμός», σσ219-245, Αθήνα, Βιβλιόραμα

³⁷Μούδουρος, Ν.(29/9/2012), «Παρατηρήσεις για την κατάσταση στα Κατεχόμενα», http://www.inep.org.cy/index.php/download_file/147/7/

Τουρκοκυπρίων. Επιπρόσθετα τονίζει πως στην δημόσια υπηρεσία άρχισε να αλλάζει η μέχρι τώρα επικρατούσα παρουσία των Τ/Κ, όπως παραδοσιακά υπήρχε από την αγγλοκρατία, με τα ποσοστά των εποίκων ιδιαίτερα αυξημένα και τις νομοθεσίες να ανοίγουν πλέον και προς αυτούς.

Προσθέτοντας αναφέρει πως οι έποικοι πλέον ως το όργανο του εκτουρκισμού, δραστηριοποιούνται δυναμικά σε όλους τους τομείς όπως *«δημοσιογράφοι, καθηγητές Πανεπιστημίων, επιχειρηματίες, ελεύθεροι επαγγελματίες...»*. Τα ποσοστά των τούρκων δεν απαριθμούνται μόνο από τον πληθυσμό που μεταφέρθηκε ως πολιτική εποικισμού –για τη δημιουργία τουρκικού κρατιδίου, αλλά και από μετανάστες από διαφορετικά μέρη της Τουρκίας. Πολύ χαρακτηριστικά αναφέρει πως πλέον οι έποικοι έχουν και αιτήματα, τα οποία δε διστάζουν να θέτουν σε δημόσιους χώρους, όπως *«ισότητα και σεβασμός»*.

Ακολούθως αναφέρεται και στην ενίσχυση του ισλαμικού στοιχείου στα πλαίσια *«εκτουρκισμού»* των κατεχομένων. Συγκεκριμένα θέτει στοιχεία για αυξήσεις τζαμιών, ιεροδιδασκαλείων, μαθημάτων κορανίου, ισλαμικών ταγμάτων και αδελφοτήτων. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά του και σε αλλαγές στοιχείων της καθημερινότητας των κατεχομένων, *«ενοχλητικές για τον κοσμικό χαρακτήρα των Τ/Κ»*. Παρατηρεί, επίσης, *«αύξηση μαντηλοφορούσων γυναικών, αύξηση του κόσμου (εποίκων και μεταναστών) στην προσευχή της Παρασκευής, αύξηση θρησκευτικών προγραμμάτων στην τηλεόραση»*.

5. ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ_ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΔΡΑΙΩΣΗ ΤΟΥ 'ΤΟΥΡΚΙΣΜΟΥ- ΕΚΤΟΥΡΚΙΣΜΟΥ'

5.1. Η πτυχή του οιονομικο-στρατιωτικού ελέγχου στην Κατεχόμενη Λευκωσία μέσα από τις θεωρίες του D. Harvey, την ματιά της Μ. Μαντουβάλου και της Σ. Νικολαΐδου

Σε κείμενο³⁸ του David Harvey γίνεται λόγος για τα παρισινά βουλευάρτα, οι «αυτοκινητόδρομοι της αριστερής όχθης»³⁹, τα οποία δεν είναι τίποτε άλλο από στρατιωτικά όργανα για δυνατότητα άμεσης διεΐσδυσης του πυροβολικού στο κέντρο της πόλης, για καταστολή ενδεχομένων εξεγέρσεων. Την ενίσχυση της πολιτικής καταστολών διέπραξαν με την καταστροφή παραδοσιακών γειτονιών, κατασκευάστηκαν οδοφράγματα στα στενά δρομάκια, διευκολύνοντας την ανάπτυξη γραμμών πυρός, πάντοτε κάτω από τον έλεγχο και την επίβλεψη. Όμως, όπως αναφέρει η βαθύτερη αιτία δημιουργίας των βουλευάρτων ήταν οι οικονομικές μεταβολές του Παρισιού του 19^{ου} αιώνα, που «...προκάλεσε η κακή σοδειά του 1847 και δημιούργησε ένα πραγματικά πανευρωπαϊκό κύμα εξεγέρσεων».

³⁸Harvey, D. (2011), «Η πολιτική οικονομία του δημόσιου χώρου», http://ilesxi.wordpress.com/2011/04/07/harvey_politiki_oikonomia/

³⁹Harvey, D. (2011) «Το δικαίωμα στην πόλη», <http://kompreser.espivblogs.net/2011/04/02/dikaioma-stin-poli-david-harvey/>

Αντίστοιχα εργαλεία διακρίνονται και στην στρατιωτικοποιημένη κατεχόμενη Λευκωσία. Η παρουσία του τουρκικού στρατού και των στρατιωτών των Ηνωμένων Εθνών που υπενθυμίζουν την κατοχική κατάσταση, ενσπείρουν τον φόβο για δημόσιες εξεγέρσεις, ενώ ταυτόχρονα «εντατικοποιούν τον έλεγχο»⁴⁰. Σίγουρα η παρουσία του τουρκικού στρατού είναι «ενοχλητική» για την Τ/Κ κοινότητα, η οποία επιλέγει να μην διακινείται στο κέντρο της πόλης παρά μόνο για συγκεκριμένες δραστηριότητες. Έτσι, η μεγαλύτερη πλειοψηφία του Τ/Κ πληθυσμού κατοικεί σε περιοχές γύρω από το ιστορικό κέντρο της Λευκωσίας. Σύμφωνα με τον David Harvey, οι κάτοικοι των προαστίων που για λόγους φοβίας δεν επισκέπτονται το κέντρο και επιλεκτικά «το αποφεύγουν σαν επιδημία πανώλης, αναπτύσσουν άγνοια, όχι μόνο υλική», ενώ στο μυαλό τους σχηματίζεται στερεοτυπική αντίληψη που τους αποτρέπει από ενδεχόμενες διεκδικήσεις πολιτικών προς το συμφέρον τους.

Ένα σημείο που θίγει η Μ.Μαντουβάλου είναι το αίσθημα ανασφάλειας που επινοείται στον βωμό της «αύξησης και εκσυγχρονισμού των αστυνομικών μέτρων ελέγχου και καταστολής»⁴¹. Για τους Τ/Κ η ανασφάλεια θα μπορούσε να προκύπτει από τον φόβο για ενδεχόμενο πόλεμο είτε από την αυξανόμενη τάση καθόδου μεταναστών και εποίκων, που εντείνουν τα κρούσματα εγκληματικότητας όπως υποστηρίζουν⁴². Αυτό επισήμανε και η Ε. Μαύρου:

⁴⁰Μαντουβάλου, Μ. (Απρίλιος 2005), «Βία και Πόλη», Εισήγηση στο Επιστημονικό Συμπόσιο της Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας "Σύγχρονοι μηχανισμοί βίας και καταπίεσης", courses.arch.ntua.gr

⁴¹Μαντουβάλου, Μ. (Απρίλιος 2005), «Βία και Πόλη», Εισήγηση στο Επιστημονικό Συμπόσιο της Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας "Σύγχρονοι μηχανισμοί βίας και καταπίεσης", courses.arch.ntua.gr

⁴²Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «Τούρκικος εκσυγχρονισμός», σελ349, Αθήνα, Βιβλιόραμα

[8]Φυλάκιο των Ηνωμένων Εθνών (UN) στο οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας

“...νοιώθουν (οι Τ/Κ) ανασφάλεια να ζουν ανάμεσα στους εποίκους.”

Παράλληλα, οι Τ/Κ νιώθουν την απειλή της επικράτειάς τους στο ίδιο τους το νησί. Και αυτός ο «ανάμικτος φόβος», ωθεί σε «εξασφάλιση μέσων για τη φρούρηση των ιδιωτικών αγαθών και σε ανοχή – αν όχι επιθυμία – αυστηρών αστυνομικών μέτρων “για να διασώσουμε ό,τι έχουμε και ό,τι μπορούμε”». Αυτό που συμπεραίνει η Μαρία Μαντουβάλου, είναι πως γενικότερα τα φαινόμενα βίας και ανασφάλειας αποτελούν καταλυτικά στοιχεία διαμόρφωσης της πόλης και «υπαγορεύουν» την διαμόρφωση, την οικειοποίηση του αστικού χώρου. Στην ουσία αποτελεί ένα «αυτοτροφοδοτούμενο σύστημα που συνδέει τη βία και την ανασφάλεια με τις διαδικασίες οργάνωσης και οικειοποίησης του αστικού ιστού»⁴³. Μάλιστα, δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος της διαδικασίας, αφού η ίδια δημιουργεί την ‘ανάγκη’ για εντατικοποίηση του ελέγχου.

Επομένως, θα μπορούσαμε να πούμε πως η Τουρκία εφαρμόζει επιδιωκόμενα την πολιτική ‘της επιδημίας πανώλης’. Εντείνοντας την παρουσία του τουρκικού στρατού περιορίζεται και η επαφή των Τ/Κ πολιτών με το ιστορικό κέντρο της Λευκωσίας. Επιπλέον, αυτό που αναφέρει και στην συνέντευξή του ο Μ. Pasha, είναι πως «η Τουρκία δεν εμπιστεύεται τους Τ/Κ, αφού είναι μέρος του κυπριακού πληθυσμού, ενώ προτιμά να έχει κατά μήκος της πράσινης γραμμής τούρκους στρατιώτες για ασφάλεια και αυτοάμυνα».

[9] Το τείχος σε πάροδο του πεζόδρομου Arasta συχνής χρήσεως για τις δραστηριότητες στο κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας

[10] Φυλάκιο σε πάροδο πεζόδρομου ...υπενθυμίζει την κατοχική κατάσταση

⁴³ Μαντουβάλου, Μ. (Απρίλιος 2005), «Βία και Πόλη», Εισήγηση στο Επιστημονικό Συμπόσιο της Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας “Σύγχρονοι μηχανισμοί βίας και καταπίεσης”, courses.arch.ntua.gr

“...Turkey maybe doesn't trust Turkish-Cypriots living in the center of Nicosia, near the “green line”... they (Turkish government) might prefer Turkish people near the center.”

Αυτό, επισημαίνεται και στην συνέντευξη με την Ελένη Μαύρου⁴⁴, την Υπουργό Εσωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αναφέρει πως ίσως όντως να απέτελεσε στρατιωτική πολιτική η απομάκρυνση των Τ/Κ από το κατεχόμενο ιστορικό κέντρο της παλιάς Λευκωσίας, αφού η Τουρκία νιώθει μάλλον περισσότερη ασφάλεια με τούρκους στρατιώτες κατά μήκος της πράσινης γραμμής.

“...Εύλογα μπορεί να υποθέσει κανείς πως είναι πολιτικοί οι λόγοι (της Τουρκίας) η επιδίωξη να υπερισχύει ο τουρκικός πληθυσμός στο κέντρο της Λευκωσίας... ίσως να “ένιωθε” πιο ασφαλής με Τούρκους κοντά στην πράσινη γραμμή.”

Η “εθελούσια” μετακίνηση των Τ/Κ για την αποφυγή της επαφής τους με τον τουρκικό στρατό και τους «φελάχους»⁴⁵, όπως υποτιμητικά αποκαλούν τους μετανάστες και έποικους, κατά κάποιο τρόπο βολεύει την Τουρκία, αφού οι Τ/Κ αναπτύσσοντας ζωή εκτός κέντρου επεκτείνουν από τη μια τα τουρκικά κεφάλαιά της, “ξανοίγοντας” τις υπηρεσίες πέρα από τα όρια του κέντρου και από την άλλη οι Τ/Κ

⁴⁴ Σημ.6: Η Ελένη Μαύρου είναι η Υπουργός Εσωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας και διετέλεσε Δήμαρχος του Δήμου Λευκωσίας

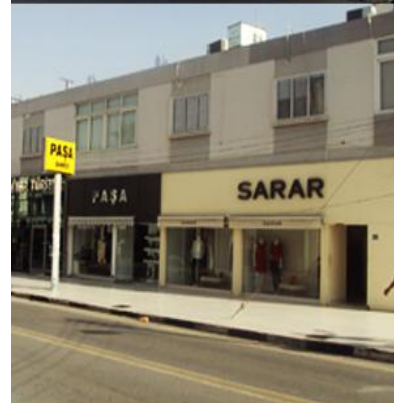
⁴⁵ Σημ.7: φελάχος <στα τουρκικά ‘fella’>. Ετυμολογικά αφορά τον αγρότη κυρίως της Αιγύπτου αλλά και της Μέσης Ανατολής. Όμως, από τους Τ/Κ χρησιμοποιείται υποτιμητικά, σαν να λέμε ‘ο γύφτος’.

[10] Η νεκρή ζώνη πίσω από τα κάγκελα. Από πίσω αναγράφεται σύνθημα «WE WANT TO LIVE TOGETHER - ANTICAPITAL»

αναπτύσσουν και διαμορφώνουν τον αστικό χώρο με βάση τις υπηρεσίες που διευκολύνουν και καλύπτουν τα επίπεδα αναγκών τους. Επομένως, ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες οποιασδήποτε εξέγερσης για διεκδικήσεις, αφού καλύπτεται ένα μεγάλο μερίδιο των απαιτήσεων για άνετη ζωή, την ίδια ώρα που τα κέρδη της Τουρκίας μεγιστοποιούνται.

Στις οικονομικές δραστηριότητες που διαμορφώνουν τον σύγχρονο αστικό χώρο κάνει λόγο και η Σ.Νικολαΐδου, στο κεφάλαιο «*Η κοινωνική διαφοροποίηση του σύγχρονου αστικού χώρου*»⁴⁶, όπου συγκεκριμένα αναφέρεται για την αποκρυπτογράφηση των παραγόντων που καθορίζουν τις χρήσεις γης οποιασδήποτε περιοχής. Συγκεκριμένα, αναφέρει πως αναπόσπαστο στοιχείο της επιδίωξης αστικής ανάπτυξης αποτελεί πρώτιστα το κέρδος, όπως επίσης «...το δημόσιο συμφέρον-διατήρηση/βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης». Θα μπορούσαμε να περιγράψουμε την οικονομική δραστηριότητα της Τουρκίας στην κατεχόμενη Λευκωσία μέσα από την φράση της συγγραφέως που αναφέρει πως «...η επιχειρηματική δραστηριότητα-σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, τείνει να επενδύσει τα αρχικά της κεφάλαια σε εκείνες τις περιοχές μέσα στον αστικό χώρο όπου προϋποθέτει μεγιστοποίηση των κερδών, με αποτέλεσμα την συγκέντρωση-ή την υπερσυγκέντρωση, σ' αυτές τις περιοχές της πόλης περισσότερων εξυπηρετήσεων» [Νικολαΐδου, Σ. (1993), σελ342]. Αυτό οξύνει τις ανισοκατανομές των εισοδημάτων αφού είναι περισσότερο πριμοδοτούμενες από τις περιοχές με χαμηλό εισόδημα. Επιπρόσθετα, όπως διαπιστώνεται από αυτό το κεφάλαιο, η αποκρυπτογράφηση της σύνθεσης του χώρου των σύγχρονων πόλεων, φανερώνει τις συγκρούσεις των «κοινωνικών συμφερόντων και απαιτήσεων» των μελών, που απαρτίζουν και

[11,12,13]Καφεσιατόρια και μαγαζιά-υπηρεσίες σε εμπορικό δρόμο έξω από το κέντρο, στις νεόδμητες περιοχές

⁴⁶ Νικολαΐδου, Σ. (1993), «*Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου*»,σελ337, Αθήνα, Παπαζήση

συνδιαμορφώνουν την κοινωνική διάσταση του χώρου. Η συνθήκη αυτή δεν μπορεί να μην κατευθύνεται από τις πολιτικές που στο βωμό των οικονομικών τους συμφερόντων, ορίζουν και την κοινωνικοοικονομική κατανομή στον αστικό χώρο, ανάλογα με το όραμα της κάθε πολιτικής δύναμης για την αστική ανάπτυξη. Θα μπορούσαμε να πούμε, λοιπόν, πως «*οι οξυμένες αντιφάσεις*» των οικονομικών ανισοκατανομών είναι σκηνοθετημένα σενάρια των πολιτικών δυνάμεων για επ' πάπυρων αντιπαραθέσεις, ενισχύοντας τις οικονομικούς μηχανισμούς προς μεγιστοποίηση των συμφερόντων τους.

Σήμερα, βλέπουμε στις περιοχές γύρω από το ιστορικό κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας μια ανεπτυγμένη ζώνη υπηρεσιών που προσφέρει καλύτερο βιοτικό επίπεδο, σε πιο ευρωπαϊκά πρότυπα και επομένως συνάδει καλύτερα με τον κοσμικό χαρακτήρα των Τ/Κ. Συγκεκριμένα ανέπτυξαν ένα δίκτυο πανεπιστημίων με φοιτητικές εστίες και υπηρεσίες που εξυπηρετούν τους αντίστοιχους χρήστες-φοιτητές, όπως επίσης, ανέπτυξαν τις τουριστικές επιχειρήσεις επιφέροντας αυξημένα κέρδη. Αυτό συνάδει με τον όρο που δίνει η Μαρία Μαντουβάλου της «*αστικής διάχυσης*», επεξηγώντας πως βασική αρχή ανάπτυξης της περιφέρειας είναι η εγκατάσταση νέων δραστηριοτήτων με βάση «*την αποδοτικότητα, τον ανταγωνισμό, την μεγιστοποίηση του κέρδους*». Η δημιουργία, λοιπόν, ενός νέου αστικού κέντρου που θα επεκτείνει τις υπηρεσίες στις περιφέρειες, κατ' επέκταση τα οικονομικά κεφάλαια της Τουρκίας, "σφραγίζει" συγχρόνως με ασφυκτικότερους δεσμούς την εδαφική της ισχύ.

Ειδικότερα για την καπιταλιστική διαδικασία μεγιστοποίησης των κερδών κάνει αναφορά ο David Harvey

σε κείμενό του⁴⁷. Εξηγεί ότι οι κεφαλαιοκράτες επιδιώκουν συνεχώς την μεγιστοποίηση των κερδών τους-υπεραξία. Για να παραχθεί όμως το κέρδος πρέπει να παράξουν το «υπερπροϊόν». Αφού, λοιπόν, η αστικοποίηση πραγματεύεται την «...κινητοποίηση ενός υπερπροϊόντος, αναπτύσσεται μια εσωτερική σχέση ανάμεσα στην ανάπτυξη του καπιταλισμού και την αστικοποίηση». Προσθέτει, επίσης, ότι τα κέρδη των κεφαλαιοκρατών στα πλαίσια των ανταγωνιστικών νόμων της αγοράς πρέπει να επανεπενδύονται. Έτσι αυξάνονται οι λογιστικές καμπύλες των κεφαλαίων, δηλαδή «του χρήματος, κεφαλαίου παραγωγής και πληθυσμού», η λογιστική διαδρομή ανάπτυξης της αστικοποίησης στον καπιταλισμό κατά τον D.Harvey.

Την αστική διαδικασία συνοδεύουν διάφορες αλλαγές στην ποιότητα ζωής, όπου η ίδια η πόλη γίνεται μια έδρα συναλλαγών, σε ένα παιχνίδι που "παίζουν" όσοι έχουν χρήματα. Το παιχνίδι των συναλλαγών δεν είναι άλλο από τον ίδιο τον καταναλωτισμό, πάνω στον οποίο βασίζεται η ανάπτυξη των προαστιακών περιοχών. Το "παιχνίδι" αυτό διαχειρίζεται πολύ έντεχνα η Τουρκία με όργανο διεκπεραίωσης το έδαφος του νησιού και ο στρατιωτικός μηχανισμός, με κινητήρια δύναμη του χρήματος της και μεγιστοποίησής του, τους Τ/Κ.

⁴⁷Harvey, D. (2011), «Το δικαίωμα στην πόλη», <http://kompreser.espivblogs.net/2011/04/02/dikaioma-stin-poli-david-harvey/>

5.2. Ο Loïc Wacquant ...για τον χωρικό περιορισμό των Τουρκοκυπρίων

Στο κείμενό του, ο Loïc Wacquant⁴⁸ αναφέρεται γενικά στην αστική απομόνωση και το πλαίσιο αναφοράς του είναι «...η χρήση του χώρου σαν μέσο κοινωνικού κλεισίματος κι ελέγχου στην πόλη». Εναποθέτει δυο μορφές «κοινωνικής απομόνωσης», όπου η μια βασίζεται στην κοινωνική ιεραρχία και η δεύτερη αναφέρεται στην «επιλεκτική απομόνωση». Η δεύτερη μορφή απορρέει είτε από την επιλογή κάποιου για κοινωνική απομόνωση, είτε όταν περιορίζονται η παρουσία και οι περιπλανήσεις του σε μια συγκεκριμένη ζώνη ή επιβεβλημένη, δηλαδή «να έχει προέλθει από εξαναγκασμό, όπως όταν οι άνθρωποι υποχρεώνονται από εξωτερικές δυνάμεις να δίνουν λόγο για τις δραστηριότητές τους, να περιστείλουν τις κινήσεις τους ή να περιορίζουν τη διαμονή τους σε συγκεκριμένη τοποθεσία». Διαφορετικά θα λέγαμε ότι στην επιλεκτική απομόνωση οδηγείται κάποιος από «εξωτερική εχθρότητα» και τους παράγοντες που την επιβάλλουν.

Θα μπορούσαμε να ερμηνεύσουμε την διάθεση των T/K για μετακίνηση της διαμονής τους εκτός κέντρου της κατεχόμενης Λευκωσίας στο πλαίσιο της “επιλεκτικής απομόνωσης”. Συγκεκριμένα, όπως αναφερθήκαμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο για τις οικονομικές πολιτικές της Τουρκίας στον χώρο, μπορούμε να διαπιστώσουμε πως επιδιώκει μια επιβαλλόμενη κατάσταση. Ετσιθελικά, για να βάλει μπρός τα σχέδιά της για οικονομικό-εδαφική εξάπλωση των κεφαλαίων αλλά και της εδαφικής της

⁴⁸Wacquant, L., «Σχεδιάζοντας την αστική απομόνωση τον 21^ο αιώνα», συνοπτική κι αναθεωρημένη εκδοχή του L.Wacquant, της έκτης διάλεξης Roth-Symonds και της εναρκτήριας ομιλίας στο Συμπόσιο για τους Χωρικούς Αναλαθθητισμούς, στη σχολή αρχιτεκτονικής Yale, <http://www.re-public.gr/?p=2517>

“ακεραιότητας”, με άλλα λόγια για να διεκπεραιώσει τα επεκτατικά - ιμπεριαλιστικά σχέδια της, δημιουργεί συνθήκες προς την μειωτική παρουσία των Τ/Κ στο ιστορικό κέντρο του κατεχόμενου τμήματος της κατεχόμενης πρωτεύουσας. Συγκεκριμένα, διατηρώντας τον τουρκικό στρατό αλλά και ενισχύοντας τις διαδικασίες καθόδου των μεταναστών γνωρίζει πως αυξάνει την «ενόχληση» της Τ/Κ κοινότητας, οι οποίοι ερμηνεύουν αυτές τις μεθοδεύσεις ως απειλή της διατήρησής τους στο νησί και κατ’ επέκταση τη διατήρηση του κυπριώτικου χαρακτήρα του Τ/Κ τμήματος [παραπομπή στο άρθρο του Ν.Μούδουρου]. Επομένως, αφού γνωρίζει τη δυσφορία των Τ/Κ για αυτό το ζήτημα, την χρησιμοποιεί έντεχνα και με “αφανή” τρόπο εξαναγκάζει τους Τ/Κ να αναζητήσουν περιοχές διαμονής σε νέα ζώνη γύρω από το κέντρο.

Τη διαδικασία της “εξαναγκαστικής” μετακίνησης των Τ/Κ προς την περιφέρεια επιβεβαιώνει στη συνέντευξή του ο Mustafa Pasha, ο οποίος ισχυρίζεται ότι το 1978, ο πρώην Δήμαρχος της ΤΔΒΚ, Mustafa Akinçi, είχε σχέδια για το κλείσιμο του σταθμού λεωφορείων και του δικτύου λεωφορείων του κέντρου της Λευκωσίας, ώστε να μεταφέρει το δίκτυο στην περιφέρεια για την ανάπτυξη αυτών των περιοχών. Παρά τις διαμαρτυρίες καταστηματαρχών και κατοίκων, προχώρησε στην υλοποίησή τους πείθοντας όλους με την υπόσχεσή του πως θα αντικαθιστούσε τα μεγάλα λεωφορεία με μικρού μεγέθους (minibuses). Όντως, αυτό έπραξε με μικρά δημοτικά λεωφορεία, μόνο που διήρκησαν για τρία χρόνια. Από τότε, αποκόπηκε, όπως επισημαίνει ο Μ.Pasha, η κυκλοφορία λεωφορείων στο κέντρο της Λευκωσίας, απομακρύνοντας τους κατοίκους των γύρω περιοχών αλλά και μακρινών χωριών να κατέβουν στο κέντρο της

Λευκωσίας. Οι υποσχέσεις που έδινε ο πρώην δήμαρχος έκρυβαν οικονομικά συμφέροντα.

“ ... Ήθελε να αναπτύξει μια νέα Λευκωσία, έξω από το κέντρο.
Αυτή ήταν η ιδέα για να σκοτώσει την παλιά Λευκωσία ”

...Δηλώνει ο M.Pasha, ο οποίος επισημαίνει πως τελικά οι ενέργειές του αποσκοπούσαν για την ανάπτυξη του οδικού δικτύου των νέων περιοχών, που κατ' επέκταση θα έδινε το έναυσμα για οικονομική ανάπτυξη νεόδμητων περιοχών. Παρόμοια έπραξε και ο αυτοκράτορας Ναπολέοντας στο Παρίσι την περίοδο ανοικοδόμησης του από τον Hausmann όπου για να αντιμετωπίσει το ζήτημα του πλεονάζοντος κεφαλαίου εφάρμοσε ένα τεράστιο πρόγραμμα επενδύσεων σε υποδομές, που τότε σήμαινε σιδηροδρομικό δίκτυο⁴⁹.

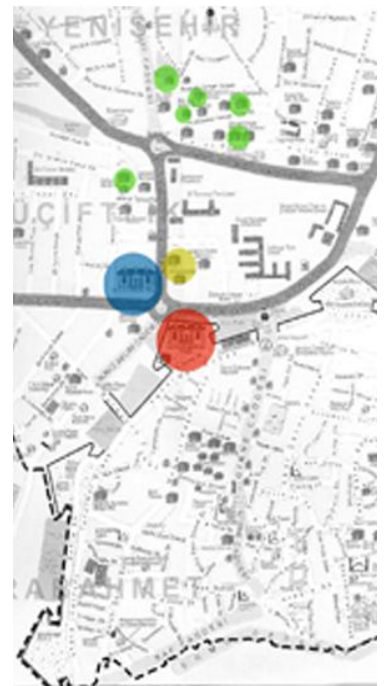
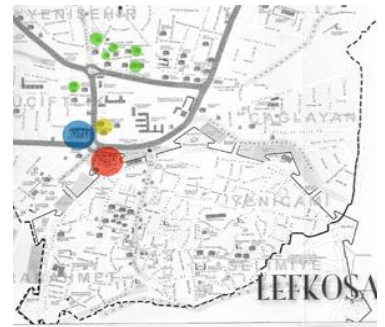
Αποτέλεσμα των πιο πάνω διεργασιών που αναφέρθηκαν είναι να διαφαίνεται και να γίνεται αντιληπτή η μετακίνηση των Τ/Κ ως “εθελούσια”. Από την άλλη μπορεί κανείς να ερμηνεύσει την απομάκρυνση διαμονής στο ιστορικό κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας, ως διαδικασία ελιτισμού των Τ/Κ, αφού διακρίνουν το ψηλότερο κοινωνικό τους επίπεδο και στον τομέα της μόρφωσης, αλλά και της παιδείας γενικότερα σε σχέση με τους εποίκους και μετανάστες. Οπότε επιθυμούν να απομακρυνθούν από στοιχεία που τείνουν να “καταστρέψουν” το κοινωνικό τους προφίλ.

Οποιαδήποτε και από τις δύο περιπτώσεις μπορεί να ισχύει, το σίγουρο είναι η προσπάθεια επέκτασης των κεφαλαίων της Τουρκίας. Αναγνωρίζει το ψηλό βιοτικό επίπεδο των Τ/Κ και εναποθέτει τις ελπίδες της σε επενδύσεις στην εκπαίδευση, όπως ίδρυση κερδοσκοπικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς και σε υπηρεσίες που

⁴⁹ Harvey, D. (2011) «Το δικαίωμα στην πόλη»,
<http://kompreser.espivblogs.net/2011/04/02/dikaioma-stin-poli-david-harvey/>

αποτελούν ζωτικά στοιχεία καθημερινής ανάγκης των κατοίκων αλλά και των τουριστών. Μέσα, λοιπόν, από την ενίσχυση εξυπηρέτησης των αναγκών της Τ/Κ κοινότητας, η περιοχή των προαστίων καθίσταται η ιδανικότερη για διαμονή, οπότε η ζωή τους μονιμοποιείται εκτός κέντρου.

Σημαντικό στοιχείο στην ενίσχυση του στοιχείου του χωρικού περιορισμού των τουρκοκυπρίων αποτελεί η σημερινή διάταξη των κτιρίων εξουσίας των κατοχικών αρχών. Σύμφωνα και με τον χάρτη που εκδίδει το λεγόμενο τουρκικό “Γραφείο Τουριστικής Προώθησης και Μάρκετινγκ”, τα τρία κυριότερα κτίρια εξουσίας, δηλαδή τα ούτω καλούμενα “προεδρικό μέγαρο της ΤΔΒΚ”, “δημοκρατικό κοινοβούλιο της ΤΔΒΚ” και “πρεσβεία της Τουρκίας στην ΤΔΒΚ” καθώς και άλλα κτίρια εξουσίας όπως υπουργεία και αρχές, φανερώνουν την συμβολική διάταξη τους στο χώρο. Συγκεκριμένα, η λεγόμενη “πρεσβεία της Τουρκίας” βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το ιστορικό κέντρο, λίγα βήματα μετά το ενετικό τείχος που διαχωρίζει το ιστορικό κέντρο με την περιφέρεια. Ενώ απέναντι ακριβώς, προς τον περιοχή που διαμένουν οι Τ/Κ, αλλά στον ίδιο δρόμο “*Bedreddin Demirel Caddes*”, βρίσκεται το κοινοβούλιο των Τ/Κ. Λίγο πιο κάτω από την “πρεσβεία της Τουρκίας”, μέσα από τα τείχη του ιστορικού κέντρου της Λευκωσίας βρίσκεται το λεγόμενο “προεδρικό μέγαρο” του λεγόμενου προέδρου της ΤΔΒΚ, που παλιά φιλοξενούσε τον Τ/Κ αντιπρόεδρο ⁵⁰ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αξιοπρόσεκτο το γεγονός ότι το κτίριο που αφορά το Τ/Κ κοινοβούλιο βρίσκεται στην αριστερή πλευρά του δρόμου, απ’ όπου ξεκινά η περιφέρεια των νεόδμητων περιοχών, ενώ η λεγόμενη ‘τουρκική πρεσβεία’ στην αντίθετη, δηλαδή πιο κοντά στο “τουρκικό” ιστορικό κέντρο. Δεν υπάρχουν στοιχεία δημοσιευμένα για την χρονολογία οικοδόμησης των κτιρίων, αλλά μπορεί να υποθέσει κάποιος πως έγινε μετά

[14] Η μπλε κουκκίδα το Τ/Κ κοινοβούλιο, απέναντι η κίτρινη κουκκίδα η τουρκική πρεσβεία και η κόκκινη το γραφείο του προέδρου και προεδρικό μέγαρο της λεγόμενης ΤΔΒΚ. Πιο πάνω με πράσινες κουκκίδες φαίνονται κάποια άλλα κτίρια εξουσίας όπως υπουργεία και το Δημαρχείο Λευκωσίας

⁵⁰ Σημ.8: Το σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας που συντάχθηκε το 1960, όριζε πρόεδρο της Δημοκρατίας Ελληνοκύπριο και Τουρκοκύπριο αντιπρόεδρο, καθώς και Ε/Κ και Τ/Κ βουλευτές. Επειτα, από τις δικαιοδικές ταραχές του 1963, οι Τ/Κ αποχώρησαν από το κοινοβούλιο.

από την κατάληψη της Κύπρου το 1974. Μάλλον, τότε δε θα μπορούσε η θέση των κτιρίων να αποτελεί τυχαία επιλογή. Επιπλέον, υπόλοιπα κτίρια διοίκησης, όπως το λεγόμενο δημαρχείο της Λευκωσίας, το λεγόμενο "Γραφείο σχεδίου πόλης" και "Υπουργείο Γεωργίας", βρίσκονται διάσπαρτα λίγα μέτρα πιο πάνω από αυτά που αναφέρθηκαν αρχικά, ανάμεσα στις περιοχές όπου διαμένουν οι Τ/Κ. Δεν μπορεί να μην γίνει αναφορά στις διαμαρτυρίες των Τ/Κ που ξέσπασαν το 2011, οι οποίοι "επέλεξαν" σαν σημείο έκφρασης της διαμαρτυρίας τους την λεγόμενη "τουρκική πρεσβεία". Σύμφωνα, με άρθρο⁵¹, οι Τ/Κ δεν διστάζουν να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους στο ότι αποτελούν προέκταση της Τουρκίας, αφού αυτό ισχύει μόνο στα χαρτιά. Απαιτούν να τους καθοδηγεί και όχι να τους επιβάλλεται, από τη στιγμή επίσης που «η Τουρκία κοιτάζει μόνο τα δικά της συμφέροντα και η τούρκικη κυβέρνηση δεν αντιλαμβάνεται τους Τουρκοκύπριους και ούτε κάνει προσπάθεια να τους καταλάβει».

Ίσως, λοιπόν, το κτίριο έκφρασης των αιτημάτων να είναι η λεγόμενη τουρκική πρεσβεία, αφού μάλλον δεν είναι αυτή που τους εκπροσωπεί. Κάλλιστα θα μπορούσαν να κάνουν αντίστοιχες κινητοποιήσεις κατά του κοινοβουλίου της ΤΔΒΚ.

5.3. Η ενσωμάτωση των Τουρκοκυπρίων από τον L.Wacquant και οι βλέψεις της ισλαμικής πολιτικής από τον Ν.Μούδουρο

Στη συνέχεια ο L.Wacquant, αναφέρεται στις «*δύο κύριες μορφές εθνοτήτων-φυλών που αναπτύσσονται για να επιτελέσουν κοινωνικοχωρική απομόνωση στη βάση της αστικής ιεραρχίας*», οι οποίες «*είναι το γκέτο και οι εθνικοί θύλακες*». Συγκεκριμένα, η έννοια του "εθνικού θύλακα",

[15] Τουρκοκυπριακό κοινοβούλιο

⁵¹ Ευσταθιάδης, Σ. (29/08/2012), «*Δυσφορία Τουρκοκυπρίων για τον 'πνιγηρό' εναγκαλισμό της Τουρκίας*», ΤΟ ΒΗΜΑ, <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=472444&h1=true#commentForm>

αναφέρεται σε έναν «μηχανισμό ελαστικής και προσωρινής απομόνωσης μέσα σε μια πορώδη περίμετρο που λειτουργεί σαν θάλαμος εγκλιματισμού και ενδιάμεσος σταθμός προς την πολιτισμική αφομοίωση και την κοινωνικοχωρική ενσωμάτωση στην ευρύτερη κοινωνία».

Συσχετίζοντας, την αριθμητική διαφορά των Τ/Κ και των εποίκων, οι Τ/Κ σχεδόν αποτελούν μειονότητα και ίσως τελικά η Τουρκία να έχει σχέδια αφομοίωσής τους, στο πλαίσιο του μηχανισμού του "εθνικού θύλακα". Δηλαδή, η συγκέντρωση Τ/Κ πληθυσμού να γίνεται στα προάστια, αλλά όχι και τόσο απομακρυσμένα από το ιστορικό κέντρο, ώστε να υπάρχει η επαφή με το τουρκικό στοιχείο του κέντρου διατηρώντας μια μετριασμένη κατάσταση στην απομόνωσή τους. Ειδικότερα ο L.Wacquant αναφέρει πως «...στη Δυτική Ευρώπη, η τάξη προηγείται της εθνικότητας στον καθορισμό του υποβιβασμού, και η περιθωριοποίηση προστατεύεται σθεναρά κι εν μέρει μετριάζεται από το κράτος, μέσω ενός συνδυασμού καθολικής κοινωνικής προστασίας και στοχευόμενων παρεμβάσεων που σκοπό έχουν να ελέγξουν την αστική μετάβαση».

Ο L.Wacquant καταλήγει πως ο μεγάλος αρχιτέκτονας της αστικής περιθωριοποίησης, λόγω παράλειψης ή ανάθεσης, είναι το κράτος. Στην προκειμένη περίπτωση θα μπορούσαμε να παραλληλίσουμε την Τουρκία, η οποία σαν "μητέρα πατρίδα" των εποίκων καθοδηγεί τις εξελίξεις και την κατανομή της οικονομικοκοινωνικής οργάνωσης του αστικού χώρου.

Για την κατανόηση των γενικότερων αντιλήψεων της Τουρκίας που χαράζουν τις πολιτικές της στον χώρο, κάνει λόγο ο Ν.Μούδουρος σε άρθρο⁵² του σχετικά με την αναγκαία «... αποκωδικοποίηση της βασικής κοσμοαντίληψης

⁵² Μούδουρος, Ν. (22/10/2012), «Αποκάλυψη των «μηδενικών προβλημάτων», <http://cyprusnews.eu/nikos-moudouros/637228--l-r-.html>

του πολιτικού Ισλάμ, που κυβερνά την Τουρκία τα τελευταία χρόνια... Κάτι τέτοιο θα προσφέρει και στην προσπάθεια αποκάλυψης των πολύπλοκων διαδικασιών που επικρατούν στα κατεχόμενα».

Αυτό που στοχεύει η Τουρκία, σύμφωνα με τον Ν.Μούδουρο, είναι η ανάδειξη του ισλαμικού πολιτισμού και της Ανατολής «...ως ένα κομμάτι σύγχρονου οικουμενικού πολιτισμού». Πρόθεσή της συγκεκριμένα είναι η ενσωμάτωση του ισλαμικού κόσμου «...στις παγκόσμιες πολιτικές και οικονομικές διαδικασίες», αφού πιστεύει πως το κέντρο των διαδικασιών ανάπτυξης δεν απαρτίζεται πλέον μόνο από δυτικές χώρες του κόσμου, αλλά θέση στις ανεπτυγμένες κοινωνίες με υψηλό πολιτισμό πρέπει να πάρει και η Ανατολή. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί ως εξής: 'Η πρώην περιφέρεια να γίνει το νέο κέντρο εξουσίας'. Όλα αυτά βέβαια, διακινούνται στα πλαίσια των διαδικασιών της διεύρυνσης της οικονομίας, «...με την ενσωμάτωση του ισλαμικού κόσμου». Η οξυδέρκεια της Τουρκίας, όπως περιγράφει ο Ν.Μούδουρος ή διαφορετικά η διπλωματική της ικανότητα, καλύπτει τις βλέψεις της για στρατιωτική επιβολή, «διαμέσου της λεγόμενης ήπιας δύναμης... αυξάνοντας την νομιμοποίηση των πράξεών της», που όμως «εμφανίζεται τώρα ως η σκληρή στρατιωτική 'έκφραση' στην τούρκο-συριακή μεθόριο».

Επομένως, θα μπορούσαμε να συσχετίσουμε το επιχείρημα της Τουρκίας να ενσωματώσει την Τ/Κ κοινότητα, στην τουρκικό πληθυσμό των εποίκων, ως την ενσωμάτωση της στον ισλαμικό πολιτισμό, μέσα από τον οποίο θα μπορούσε να διευρύνει και να κάνει πράξη τις βλέψεις της για αναγνώριση του ισλαμικού κόσμου ως κέντρο "σύγχρονου οικουμενικού πολιτισμού". Οπότε, η Τ/Κ κοινότητα που θα έχει πλέον αφομοιωθεί στον τουρκικό πληθυσμό, θα μπορεί να αναπτύξει «...την βιομηχανική

παραγωγή και το εμπόριο, συνεπώς ένα σημαντικό κομμάτι του διεθνούς κεφαλαίου... δημιουργώντας νέα κέντρα εξουσίας», τα οποία θα υπάγονται στην τουρκική ηγεμονία [Μούδουρος, Ν., 22/10/2012]. Ενώ παράλληλα θα αφομοιώνονται και στον τουρκικό πολιτισμό ξεχνώντας τον τουρκικό. Αυτό ανέφερε ο T/K M.Pasha:

“... they (Turkish government) want them (Turkish-Cypriot people) to forget their heritage”

5.4. Οι χωρικές 'επεμβάσεις' της Τουρκίας- πολιτισμικός εκτουρκισμός

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως η επιχείρηση της κοινωνικοχωρικής ενσωμάτωσης των T/K καθώς και της πολιτισμικής αφομοίωσης που αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο γίνεται αντιληπτή στο 'τοπίο' της κατεχόμενης Λευκωσίας, αλλά και της κατεχόμενης βόρειας Κύπρου γενικότερα. Συγκεκριμένα, οι σημάσεις στους δρόμους επεξηγούνται μόνο στην τουρκική γλώσσα, όπως και οι μετονομασίες πόλεων και χωριών. Για παράδειγμα η Λευκωσία μέχρι σήμερα αποκαλείται "Lefkosa". Επιπλέον, έχουν ανεγερθεί πολυάριθμοι ανδριάντες και πορτρέτα του Κεμάλ Ατατούρκ, «...σε ένα νησί για το οποίο ο (Κεμάλ)Ατατούρκ δήλωνε ότι δεν είχε εδαφικές διεκδικήσεις». Ο ανδριάντας του Κεμάλ Ατατούρκ, ίσως να αποτελεί από τα λιγιστά μνημεία με ανθρωπόμορφη αναφορά. Αντίθετα, πολλά είναι τα μνημεία που βρίσκονται ανάμεσα σε δημοσίους δρόμους, που έχουν απροσδιόριστη μορφή, όπως αυτό του 'μνημείο μαρτύρων'. Επιπρόσθετα, έντονο είναι το

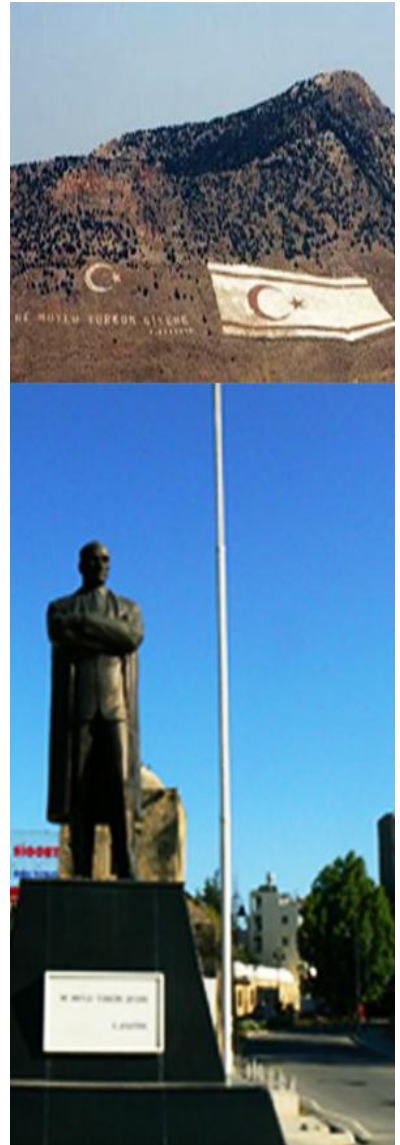
[16] "Selim caddesi", η οδός «Selim»

[17] Τουρκικές σημαίες κατά μήκος κεντρικού δρόμου

στοιχείο των τουρκικών σημαίων που κατακλύζουν κατά μήκος εθνικές οδούς και δρόμους της κατεχόμενης Λευκωσίας. Εκείνο όμως που στην κυριολεξία χαρακτήθηκε για να υπενθυμίζει πως η κατεχόμενη Κύπρος είναι τουρκική, είναι μια ρήση ενός στοχαστή του τουρκικού εθνικισμού, που έχει γραφτεί με τεράστια γράμματα για να είναι ορατή από μεγάλη απόσταση, στην τουρκική γλώσσα και αναγράφει πως «*Ευτυχισμένος όποιος μπορεί να λέγεται Τούρκος*». Η συγκεκριμένη φράση είναι γραμμένη στην νότια πλαγιά της οροσειράς Πενταδαχτύλου των κατεχομένων και καταλαμβάνει τόση έκταση ώστε έντονα να υπενθυμίζει την κατοχή και παράλληλα να «*διευκολύνουν τον αυτόχθονα πληθυσμό να συνειδητοποιήσει την τουρκικότητά του*»⁵³.

Μεγάλες ήταν και οι καταστροφές της πολιτιστικής κληρονομιάς των κατεχομένων εδαφών, για την εξάλειψη κάθε κυπριώτικου στοιχείου. Μεγάλο μέρος της ορθόδοξης κληρονομιάς όπως εκκλησίες, σήμερα έχουν μετατραπεί σε καζίνα, δημόσια κτίρια ή μουσουλμανικά τεμένη, που αριθμούνται πέραν των 500, και άλλα παρέμειναν ερειπωμένα. Επίσης, πάνω από 15.000 βιβλία, σκεύη και εικόνες ωθήθηκαν στην καπηλεία και πουλήθηκαν παράνομα σε εμπόρους τέχνης⁵⁴.

Το τμήμα αρχαιοτήτων της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει καταγράψει πολλές από τις καταστροφές των θρησκευτικών έργων τέχνης και αναφέρει πως «*τοιχογραφίες έχουν αποτοιχιστεί, έχουν αφαιρεθεί ψηφιδωτά δάπεδα και πολλά από τα αντικείμενα αυτά εντοπίστηκαν σε αγορές της Ευρώπης και εμφανίζονται καθημερινά σε δημοπρασίες*». Σκοπός του

[18] Η τουρκική σημαία στην οροσειρά του Πενταδαχτύλου

[19] Ανδριάντας Κεμάλ Ατατούρκ σε κεντρικό σημείο της κατεχόμενης Λευκωσίας, έξω από το κέντρο

⁵³ Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σελ71, Αθήνα, Ολκός

⁵⁴ http://ivan-2-google.blogspot.com/2012/04/blog-post_4104.html

τμήματος αρχαιοτήτων είναι ο εντοπισμός τους και ο επαναπατρισμός τους στη νησί⁵⁵.

Επιπρόσθετα, έχουν λεηλατηθεί αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, εκκλησίες και άλλοι καταστράφηκαν στον βωμό της ανάπτυξης, ενώ κλεμμένες αρχαιότητες πουλήθηκαν στη διεθνή μαύρη αγορά⁵⁶.

Έντονο στοιχείο τουρκοποίησης του νησιού είναι η μαζική ανέγερση καινούργιων τζαμιών ως μια «σαφής αναβίωση του σουνιτικού ισλάμ στις κατεχόμενες περιοχές»⁵⁷. Η εντατική αυτή προσπάθεια φτάνει τα 192 περίπου τζαμιά μέχρι σήμερα, ενώ ένα τζαμί αντιστοιχεί σε 1.380 άτομα⁵⁸. Η επαναλαμβανόμενη παρουσία τζαμιών σε τακτά χωρικά διαστήματα υπενθυμίζει το ποια θα πρέπει να είναι η συλλογική συνείδηση των Τ/Κ. Χρησιμοποιείται «...ως υποκατάστατο της γλώσσας», που μεταδίδει συγκεκριμένα μηνύματα για την κατανόηση και προσέγγιση της συλλογικής αλλά κυρίως ατομικής συνείδησης. Η τακτική αυτή αναντίλεκτα προβαίνει και στην χωρική σύνδεση των Τ/Κ κατοίκων, παράλληλα με την «...παρουσία κοινών αξιών και προτύπων»⁵⁹.

Προσθέτοντας, να αναφέρουμε πως πέραν της διαμόρφωσης και αλλοίωσης του 'τοπίου' των κατεχομένων, αρωγός στις προσπάθειες πολιτισμικού εκτουρκισμού είναι και η εκμάθηση της τουρκικής ιστορίας. Τα βιβλία διδασκαλίας του ψευδοκράτους διδάσκουν την τουρκική ιστορία όπου η αναφορά για την Κύπρο γίνεται για να

⁵⁵ Τμήμα Αρχαιοτήτων,

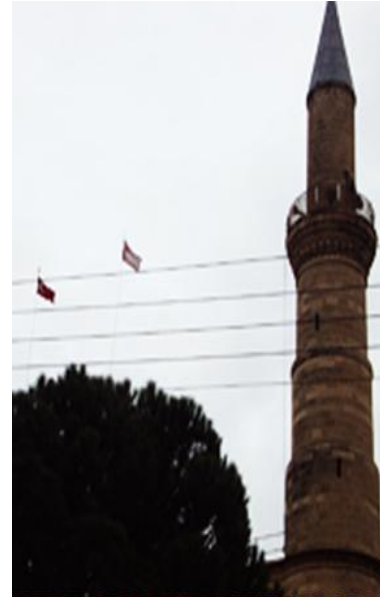
http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLlooting_gr/DMLlooting_gr?OpenDocument

⁵⁶ Κουφουδάκης, Β. (2008), «Κύπρος: ένα σύγχρονο πρόβλημα σε ιστορική προοπτική», σελ.209, Αθήνα, Πατάκη

⁵⁷ Κουφουδάκης, Β. (2008), «Κύπρος: ένα σύγχρονο πρόβλημα σε ιστορική προοπτική», σελ.61, Αθήνα, Πατάκη

⁵⁸ <http://www.nooz.gr/page.ashx?pid=9&cid=8&aid=1209402>

⁵⁹ Νικολαΐδου, Σ. (1993), «Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου», σελ.256, Αθήνα, Παπαζήση

[20] Μιναρές της Αγ.Σοφίας στο ιστορικό κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας
[21] Ληλασίες στην πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου έπειτα από την τουρκική εισβολή-ξήλωμα ψηφιδωτών και πώληση σε αρχαιοκάπηλους

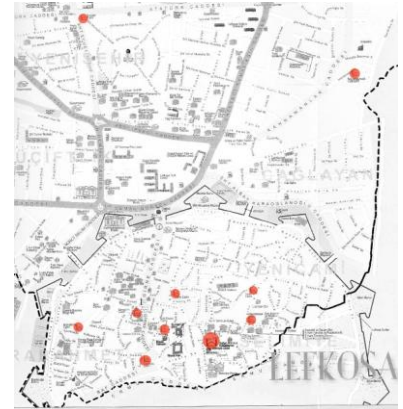
ενισχύσει το επιχείρημα πως οι σχέσεις με το νησί είναι αποκύημα πολλών δεκαετιών πριν την τουρκική εισβολή καθώς επίσης, πως οι μουσουλμάνοι της Κύπρου έχουν την καταγωγή τους από την Ανατολία. Επίσης, η τουρκική εισβολή του 1974 προβάλλεται ως προστατευτική πράξη της Τουρκίας προς την Τ/Κ κοινότητα, η οποία 'απειλείτο' από τα αγγλοσαξονικά συμφέροντα⁶⁰.

5.5. Η βιοπολιτική και βιοεξουσία της Τουρκίας μέσα από τις θεωρίες του Θοδωρή Σάρα

Στη βάση ελέγχου των αντι-κανονικών συμπεριφορών ή διαφορετικά στη βάση ελέγχου ενδεχόμενων εξεγέρσεων της Τ/Κ κοινότητας, η Τουρκία εφαρμόζει βιοπολιτικές ελέγχου «με στόχο την επίτευξη μια κοινωνικής ισορροπίας». Όπως υποστήριξε και ο Giorgio Agamben σε συνέντευξή του στην ΕΤ3(2011):

“Βιοπολιτική - δηλαδή το γεγονός ότι η ζωή έγινε το διακύβευμα της πολιτικής.”

Στο κείμενο⁶¹ του Θ.Σάρα γίνεται αναφορά στην επεξήγηση του όρου «βιοεξουσία», ως αναπτυξιακό μέτρο του καπιταλισμού. Συγκεκριμένα, επεξηγεί πως η εφαρμογή πειθαρχικών μηχανισμών αποτελεί πολιτική «προσαρμογής των πληθυσμών στις οικονομικές διαδικασίες», προς εδραίωση και διατήρηση της «τάξης και της κανονικότητας». Στην ουσία όμως δεν παύουν να αποτελούν μέτρα προσαρμογής του

[22] Με κόκκινες κουκίδες σημειώνονται τα τζαμιά στο ιστορικό κέντρο και στη γύρω περιοχή

⁶⁰ Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σελ72, Αθήνα, Ολκός

⁶¹ Σάρας, Θ. (2012), «Η υλική κατασκευή της κατάστασης εξαίρεσης και ο βιοπολιτικός έλεγχος της μετανάστευσης στη σύγχρονη εποχή. Σύνορα και στρατόπεδα συγκέντρωσης», http://autopoiesis.squat.gr/files/2012/08/noborder_saras_biopolitics_finalb.pdf

πληθυσμού «στα δίκτυα της παγκόσμιας αλυσίδας της καπιταλιστικής συσσώρευσης».

Αυτό επεξηγείται στα πλαίσια της παγκοσμιοποιημένης αγοράς όπου τάξεις, έθνη, οικογένειες, θρησκευτικές παραδόσεις υποτάσσονται σε «έναν κύκλο παραγωγής-διαφήμισης - κατανάλωσης προϊόντων», διαφορετικά, στον μηχανισμό διαμόρφωσης των σημερινών «lifestyles». Το συγκεκριμένο σχήμα δεν διαφέρει από την οικονομική πολιτική που εφαρμόζει η Τουρκία με κύριο 'αποδέκτη' τους Τ/Κ.

Προσθέτοντας, να αναφέρουμε και το ζήτημα της "ανασφάλειας" (αναφέρθηκε και από τον L.Warquand σε προηγούμενη παράγραφο) που δημιουργείται στα πλαίσια της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας του νεοφιλελευθερισμού, ως πρόσχημα για την εφαρμογή ασφαλιστικών-αμυντικών μέτρων προστασίας του βιοπορισμού. Τελικά όμως σήμερα το πρόσχημα κατέληξε να γίνεται η μόνιμη κινητήρια δύναμη της κρατικής δραστηριότητας, όπου στο όνομα της ασφάλειας μονιμοποιούνται οι πολιτικές ελέγχου. Την ιδιότητα αυτή που απέκτησαν τα σημερινά κράτη, ο Θ.Σάρας την εντάσσει στον προσδιορισμό «κράτος-φρούριο», στο οποίο αυξάνεται «...ο κοινωνικός αποκλεισμός και ο κοινωνικός έλεγχος».

Συνεχίζοντας, γίνεται αναφορά στα συστήματα οργάνωσης νέων μορφών κοινωνικής ζωής. Ειδικότερα, προσθέτει πως «...καταγράφονται και συλλέγονται πληροφορίες σημαντικές για την επιτήρηση και την διοικητική αποτελεσματικότητα και διατήρηση της εξουσίας», που ουσιαστικά αποτελεί «...έναν απομακρυσμένο έλεγχο έμφυτο στην παγκοσμιοποίηση». Τέτοιες πρακτικές ελέγχου εφαρμόζονται και στην κατεχόμενη Λευκωσία, στο σημείο

ελέγχου της οδού Λήδρας⁶². Συγκεκριμένα, γίνεται συστηματική καταγραφή των διερχόμενων επισκεπτών από τις ελεύθερες προς τις κατεχόμενες περιοχές και αντίστοιχα, με την επίδειξη της πολιτικής ταυτότητας του κάθε επισκέπτη. Καταγράφεται το ιστορικό επισκέψεων για τον κάθε μεταβαίνοντα και πάντα πρέπει σε κάθε είσοδό του από την ελεύθερη προς την κατεχόμενη περιοχή να υπάρχει η αντίστοιχη απόδειξη επιστροφής και πάλι στην Κυπριακή Δημοκρατία. Σε διαφορετική περίπτωση επιβάλλεται πρόστιμο το οποίο θα πρέπει να εξοφληθεί για οποιαδήποτε επανεπίσκεψη των κατεχόμενων περιοχών. Στο σημείο αυτό να σημειώσουμε πως η προσκόμιση ταυτότητας είναι υποχρεωτική, ως εξαναγκαστική αναγνώριση πως η μετάβαση στις κατεχόμενες περιοχές αποτελεί επίσκεψη σε διαφορετικό κράτος από την Κυπριακή Δημοκρατία, σε αυτό της λεγόμενης ΤΔΒΚ.

Ο Θ.Σάρας, αναφέρει πως τα συστήματα «ψηφιοποιημένης» καταγραφής ή αλλιώς τα συστήματα οργάνωσης νέων μορφών κοινωνικής ζωής, επαληθεύουν μια εγγραφή και την ελέγχουν απέναντι σε μια άλλη. Δηλαδή, αυτή η επιτηρησιακή διαδικασία αποτελεί «κυβερνητική μηχανή ελέγχου της κοινωνίας», η οποία κατά τον συγγραφέα ονομάζεται «Κυβερνοπτικό».

Η εφαρμογή αυτής της διαδικασίας ελέγχου από την τουρκική κατοχική δύναμη, πρακτικά επιτελείται στα σύνορα του λεγόμενου 'κρατιδίου' της, που λειτουργεί ως φιλτράρισμα στον «...αυτοπροσδιορισμό και

[23] Σημείο ελέγχου οδού Λήδρας, ελεύθερη Λευκωσία πριν την 'πτώση' του τείχους

[24] Σημείο ελέγχου οδού Λήδρας, ελεύθερη Λευκωσία, σήμερα

⁶² Σημ.9: Από το 2008, το τείχος της πράσινης γραμμής επί της οδού Λήδρας-Loctaci, κατεδαφίστηκε και σήμερα επιτρέπεται η 'ελεύθερη' διακίνηση στα κατεχόμενα, με την προσκόμιση διαβατηρίου ή πολιτικής ταυτότητας στο σημείο ελέγχου. Μέχρι τότε όμως, στο συγκεκριμένο σημείο υπήρχε στρατιωτικό φυλάκιο αμυντικής διάταξης από ελληνοκυπριακής πλευράς, ενώ πέρα από τη νεκρή ζώνη σε αντίστοιχο σημείο της βόρειας κατεχόμενης Λευκωσίας και από τουρκικής πλευράς υπήρχε στρατιωτικό φυλάκιο επιθετικής διάταξης.

ετεροπροσδιορισμό του», σε σχέση με την Κυπριακή Δημοκρατία. Όπως επεξηγεί και ο Θ.Σάρας, τα «...υποσυστήματα ασφαλείας προστατεύουν τα σύνορα και φιλτράρουν την εισερχόμενη και εξερχόμενη πληροφορία, αναπαράγοντας την ταυτότητα του ίδιου του συστήματος». Εντείνεται, δηλαδή, η πολιτική του διαχωρισμού των κυπριακών εδαφών.

Σε γενικότερο πλαίσιο, ο συγγραφέας του κειμένου κάνει αναφορά πως τελικά ο έλεγχος των συνόρων λειτουργούν ως βαλβίδες ασφάλισης του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού, οι οποίες "ρυθμίζουν" τις ροές των ανθρώπων και τελικά καθίστανται αιχμάλωτοί του. Προσθέτει, επίσης πως διανοίγεται η ελεύθερη αγορά αφού υπάρχει αυξημένη κινητικότητα ρευστού και συναλλαγών. Στη λογική αυτή, ίσως και η Τουρκία επιχείρησε το διάνοιγμα του οδοφράγματος της οδού Λήδρας, που αφέθηκε να θεωρείται από μέρος της ελληνοκυπριακής πλευράς ως ένα βήμα προετοιμασίας συνθηκών της λύσης του κυπριακού προβλήματος⁶³. Όμως μάλλον, πίσω από αυτό το ανέλπιδο επιχείρημα της Τουρκίας, κρύβονταν τα οικονομικά της σχέδια για επέκταση των κερδών της, αφού γνώριζε για το ψηλότερο βιοτικό επίπεδο των Ε/Κ, οι οποίοι θα μπορούσαν με ευκολία να καταναλώσουν ακατάπαυστα, και ραγδαία να αυξήσουν τα κέρδη της κατοχικής δύναμης.

Μέσα από αυτό το πλαίσιο επεξηγεί και ο Θ.Σάρας το «κράτος-φρούριο», που τελικά αποτελεί μια «νέα παγκόσμια αρχιτεκτονική του βιοπολιτικού ελέγχου».

⁶³ <http://www.sigmalive.com/files/filefield/7/9/1/simerini10032007.pdf>

5.6. Η έννοια της 'Περίφραξης' από τους Jeffrey, A., McFarlane, C. & Vasudevan, A. και οι Τουρκοκυπριακοί θύλακες

Στο κείμενό⁶⁴ «Επανεξετάζοντας τις Περιφράξεις: Χώρος, Υποκειμενικότητα και Κοινά», γίνεται αναφορά και ανάλυση στην έννοια "περίφραξη", στο πλαίσιο της υλικότητας, του δικαίου και της βιοπολιτικής.

Εξετάζεται η χρήση της "περίφραξης" ως όργανο ή αλλιώς «ρούμπρικα» του καπιταλισμού για «εκμετάλλευση, εκτόπιση και αλλοτρίωση», με απώτερο σκοπό την «αδυσώπητη» επέκτασή του μέσα από κοινωνικο-οικονομικο-πολιτικές διαδικασίες. Κατ' επέκταση και στα πλαίσια του νεοφιλελεύθερου οικονομικού συστήματος «εντείνεται ο κατακερματισμός του αστικού τοπίου καθώς οι νέες ιδιωτικοποιήσεις, οι αποσχιστικοί θύλακες των υποδομών και υπηρεσιών θρυμματίζουν την πόλη» [Graham & Marvin, στο κείμενο Jeffrey, A., McFarlane, C. & Vasudevan, A.: 2011]. Με άλλα λόγια θα λέγαμε πως η διαδικασία της συσσώρευσης μέσω της εκτόπισης-αποστέρησης, δημιουργεί τις συνθήκες για την αστικοποίηση. Αυτό μπορεί να συμβαίνει είτε με την «εμπορευματοποίηση και ιδιωτικοποίηση της γης, την έξωση των φτωχών, με την καταστολή των δικαιωμάτων για την πόλη και την αποσυνδικαλιστικοποίηση της εργατικής δύναμης των πόλεων» [Harvey, D., στο κείμενο Jeffrey, A., McFarlane, C. & Vasudevan, A.: 2011].

Συνεχίζοντας, γίνεται λόγος για την χωρικότητα της περίφραξης ως "τοίχος" που άλλοτε μπορεί να αποτελούν «τα σημεία ελέγχου, φυλακές, πολιτικές οικονομίας της αστικής γης», όργανα που δίνουν το εισιτήριο στην διεύρυνση

⁶⁴Jeffrey, A., McFarlane, C. & Vasudevan, A. (2011), «Επανεξετάζοντας τις Περιφράξεις: Χώρος, Υποκειμενικότητα και Κοινά», *Antipode*, <http://www.rebelnet.gr/articles/view/rethinking-enclosure-space-subjectivity-and-the-commons>

«κανονιστικών περιβαλλόντων και βιοπολιτικών (απο)επενδύσεων». Όσον αφορά τις γεωγραφίες στα πλαίσια του καπιταλισμού που συσσωρεύει και διαιρεί, «οι ίδιες είναι πολλαπλές και αποσπασματικές» και κατά συνέπεια δημιουργούν «περιφράξεις και αποκλεισμούς».

Στο σημείο αυτό, θα αναφερθούμε στους Τ/Κ θύλακες, που εφαρμόστηκαν για την Τ/Κ κοινότητα την περίοδο 1964-1974. Τον Δεκέμβρη του 1963, προηγήθηκαν διακοινοτικές συγκρούσεις που αποτέλεσαν την αφορμή για την εφαρμογή διχοτόμησης του νησιού. Αυτό επιχειρήθηκε μέσα από δύο στρατηγικούς άξονες. Από τη μια πλευρά, η Τουρκία επιδιωκόμενα ωθούσε τους Τ/Κ να καταλάβουν στρατηγικές θέσεις⁶⁵, ώστε να προετοιμάσουν το έδαφος για μεταφορές στρατιωτικού υλικού και προσωπικού από την Τουρκία. Επακόλουθο του στρατηγικού αυτού στόχου, θα ήταν η σχεδιαζόμενη τουρκική εισβολή του 1974, για την κατοχή κυπριακών εδαφών. Από την άλλη πλευρά οι μεθοδεύσεις αυτές της Τουρκίας αποσκοπούσαν στον πολιτικό και φυσικό διαχωρισμό των δύο κοινοτήτων, Ε/Κ και Τ/Κ⁶⁶. Η βιοπολιτική αυτή είχε σκοπό την απόσχιση και την αυτοαπομόνωση των Τ/Κ από τον υπόλοιπο κυπριακό πληθυσμό. Το πρόσχημα βέβαια που εξωθούσε τους Τ/Κ να συγκεντρωθούν μέσα σε θύλακες ήταν ο κατατρεγμός τους από τους Ε/Κ, για δήθεν εξόντωσή τους. Ειδικότερα, να σημειώσουμε πως η εφαρμογή των "θυλάκων" έγινε με την μετακίνηση των Τ/Κ σε μόνον συγκεκριμένες ζώνες του

[25]Χάρτης της Κύπρου: με σκούρο χρώμα απεικονίζονται οι Τουρκοκυπριακοί θύλακες

⁶⁵ Σημ.10: Ο μεγαλύτερος θύλακας δημιουργήθηκε στα βόρεια της πρωτεύουσας, Λευκωσίας, που τελικά απέκοψε τον δρόμο προς την Κερύνεια. Δεν ήταν τυχαία επιλογή, αφού όπως απέδειξε η τουρκική κατοχική δύναμη μετά την εισβολή του 1974, είχε ως στρατιωτικό στόχο την κατάληψη όχι μόνο της Κερύνειας, αλλά και άλλα μέρη της βόρειας Κύπρου.

⁶⁶ Υπουργείο εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας:
http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/cyprus01_gr/cyprus01_gr?opendocument&print

νησιού⁶⁷. Οι συνθήκες διαβίωσης ήταν καχεκτικές, αφού οι Τ/Κ δεν μπορούσαν να αναζητήσουν εργοδότηση σε ελληνοκυπριακές υπηρεσίες, αλλά ούτε και να τις χρησιμοποιήσουν για εξυπηρέτηση και διευκόλυνση της διαβίωσής τους, πέραν των ορίων των θυλάκων, αφού εθνικιστικές Ε/Κ μάζες προώθησαν εμπάργκο έναντι των Τ/Κ, πέραν των οικονομικών εμπάργκο που επέβαλε η Κυπριακή Δημοκρατία. Αναπόφευκτο ήταν η καταστροφή της οικονομίας και η υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου της Τ/Κ κοινότητας, αφού μετακινήθηκαν από τα προσοδοφόρα εδάφη και πολλοί απ' αυτούς αναγκάστηκαν να αλλάξουν τομέα δραστηριότητας. Άλλοστε όπως αναφέρει σε άρθρο⁶⁸ του ο Δημήτρης Βεργέτης *«Η φυσική εξόντωση των ανεπιθύμητων πληθυσμών αποθεώνεται ως η κατ' εξοχήν στρατηγική για να αντιστραφεί η πτωτική τάση του κέρδους»*.

Η επιβολή του "θύλακα"⁶⁹ στην Τ/Κ κοινότητα μπορούμε να πούμε αποτέλεσε περίφραξη στην αστική ζωή και διαμόρφωση του αστικού χώρου, που όμως αποσκοπούσε στον αποκλεισμό των Τ/Κ. Έτσι η Τουρκία θα μπορούσε να το χρησιμοποιούσε σαν πρόσχημα για μελλοντικές επεμβατικές της ενέργειες, πως αποτελεί τη μόνη δύναμη που θα τους σώσει από τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης και τον κατατρεγμό τους από τους Ε/Κ. Όπως ανέφερε και ο Negri στο ίδιο κείμενο, *«η βιοπολιτική... μετατρέπεται σε βιοεξουσία»* και η έννοια της θωράκισης σε αρνητική μορφής κοινότητας [Esposito, R.:2010, στο ίδιο κείμενο].

⁶⁷ Μπλαν, Π.(2001), *«Ο Διαμελισμός της Κύπρου»*, σελ77, Αθήνα, Ολκός

⁶⁸ Βεργέτης, Δ. (2012), *«Φουκώ-Μαρξ: η νεοφιλελεύθερη μετάλλαξη της βιοεξουσίας»*, <http://www.epohi.gr/portal/theoria/11770>

⁶⁹ Σημ.11: Οι θύλακες ανέρχονταν σε 45 και συγκέντρωναν περίπου 100.000 Τ/Κ [Μπλαν, Π.(2001), σελ77]

Συνεχίζοντας την αναφορά του στην πολιτική θυλάκων για θωράκιση, ο R.Esposito αναφέρει πως οι συνθήκες αυτές «απαλλάσσουν από τις υποχρεώσεις της υπόλοιπης κοινότητας... και υποχρεώνουν τα μέλη στην αμοιβαία ενίσχυση των μελών της, που θέτει σε κίνδυνο την ατομική ταυτότητα».

Θα λέγαμε πως η βιοπολιτική της Τουρκίας για την δημιουργία θυλάκων σε μόνο συγκεκριμένες ζώνες του νησιού, δεν είχε άλλο σκοπό από την επίδειξη της κυριαρχίας-εξουσίας της στο νησί. «Η εξουσία λαμβάνει χώρα, στην παράδοξη κίνηση του διαχωρισμού ή της διαίρεσης της ζωής... με σκοπό να προστατευτεί». Προσθέτοντας, ο R.Esposito σημειώνει πως τέτοιες πολιτικές πρακτικές βίας-χώρου-δικαίου εφαρμόζονταν στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Αυτό που πηγάζει από την διερεύνηση στο ζήτημα των περιφράξεων είναι πως τελικά με την εφαρμογή τους εδραιώνεται η ενίσχυση των σχέσεων «βιοπολιτικής και νεοφιλελευθερισμού», που χαρακτηρίζει τον σύγχρονο καπιταλισμό. Η έννοια της περίφραξης όπως αναφέρουν και οι Jeffrey, A., McFarlane, C. & Vasudevan, A., αποτελεί έναν τρόπο δημιουργίας λεξιλογίου για τη «κατανόηση των ανισοτήτων που είναι εγγενείς στον σύγχρονο καπιταλισμό», και ειδικότερα αυτών που προκύπτουν από τις «μακρο-πολιτικές των αστικών περιφράξεων που συχνά συναρθρώνονται με μικρο-πολιτικές βιοπολιτικής εκμετάλλευσης».

Μπορούμε να πούμε πως η Τουρκία εμφανέστατα επιχείρησε την εκμετάλλευση της T/K κοινότητας με την επιβολή των θυλάκων, ώστε για να αναδειχθεί σε κυρίαρχη δύναμη του νησιού αλλά και για να επιδείξει τις εξουσιαστικές της δικαιοδοσίες που αυτ-απέδιδε. Μάλιστα, εντείνει το αίσθημα της διάσωσης από την μητέρα πατρίδα με την ανέγερση και πολλαπλασιασμό μνημείων, εις μνήμη

των τούρκων στρατιωτών που προωθούνται από την Τουρκία ως «οι άνθρωποι που έσωσαν τους Τ/Κ από τον αφανισμό», στα γεγονότα του 1963, «και εξασφαλίζουν σήμερα ειρήνη στη μουσουλμανική κοινότητα του νησιού»⁷⁰.

5.7. Η Τουρκία επιλέγει το κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας ως σημείο εντατικοποίησης του 'τουρκισμού' και τουρισμού

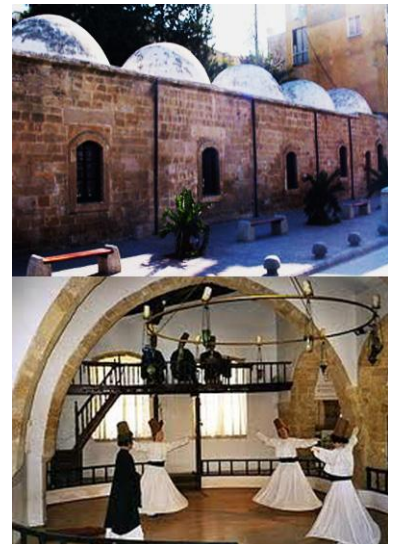
Μέσα από τα όσα επεξηγεί η Σ. Νικολαΐδου για το δομημένο περιβάλλον, οι κατασκευές που βρίσκονται στο χώρο εκφράζουν συμβολισμούς της ίδιας της «...κουλτούρας και ιδεολογίας που κυριάρχησε σ' ένα δεδομένο ιστορικό πλαίσιο και η οποία επηρέασε ή και την καθόρισε ως ένα βαθμό»⁷¹.

Εξετάζοντας το ιστορικό κέντρο της σημερινής κατεχόμενης Λευκωσίας, θα παρατηρήσουμε σωρεία πολιτιστικών κατασκευών που προέρχονται μέσα από την πορεία εξέλιξης της ιστορίας, πολλών εκατοντάδων ετών της. Η παραδοσιακή δομή του ιστορικού κατεχόμενου κέντρου της πρωτεύουσας μαρτυρεί την συνέχεια της παράδοσης, ενώ πολλές είναι και οι πιο σύγχρονες δραστηριότητες που "αναγκάστηκαν" να προσαρμοστούν στα πλαίσια αυτά.

Την πιο πάνω διαπίστωση επιβεβαιώνουν πολιτισμικά κτίρια που επικρατούν από την φραγκοκρατία, ενετοκρατία, οθωμανική κυριαρχία και αγγλοκρατία. Συγκεκριμένα, ένα από τα πιο εντυπωσιακά κατασκευάσματα που διατηρείται μέχρι σήμερα στην κατεχόμενη Λευκωσία είναι ο καθεδρικός ναός Αγίας Σοφίας. Ενώ αρχικά οικοδομήθηκε

[26] Μνημείο μαρτύρων για τις δικοινοτικές συγκρούσεις του 1963

[27] 'Τεκές των Δερβίσηδων'

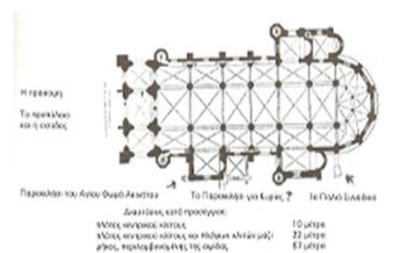
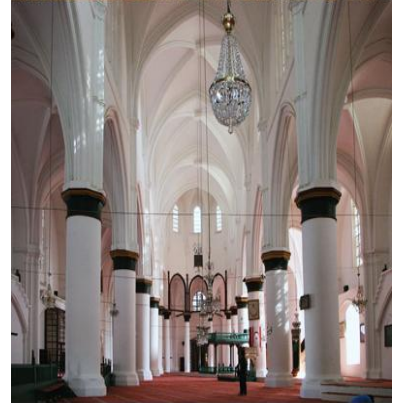
[28] 'Τεκές των Δερβίσηδων', εσωτερικό

⁷⁰ Μπλαν, Π. (2001), «Ο Διαμελισμός της Κύπρου», σελ79, Αθήνα, Ολκός

⁷¹ Νικολαΐδου, Σ. (1993), «Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου», σελ255, Αθήνα, Παπαζήση

από τους Φράγκους (περίπου το 1209 μ.Χ), γύρω στο 1570 μ.Χ, έπειτα και από την κατάληψη της Λευκωσίας από τους Οθωμανούς, μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος. Μέχρι σήμερα λειτουργεί με την ιδιότητα του τεμένους με την τουρκική ονομασία "Σελιμιέ"(Selimiye). Παρόμοια τύχη οικοδομήματος που έπεσε στα χέρια των Οθωμανών είναι και ο Ναός Παναγίας Οδηγήτριας ή στα τουρκικά "Μπετεστάν"(Betesten), η οποία στα χρόνια της οθωμανικής αυτοκρατορίας λειτουργούσε ως αγορά, αυτό δηλαδή που υποδηλώνει η μέχρι σήμερα ονομασία της ("Betesten" : στα τουρκικά σημαίνει αγορά). Συνεχίζοντας, αναφέρουμε την βιβλιοθήκη του Σουλτάνου, η οποία επίσης ανεγέρθηκε επί οθωμανικής αυτοκρατορίας που μέχρι σήμερα διαθέτει συλλογή τούρκικων, αραβικών και περσικών βιβλίων και χειρογράφων. Ένα από τα πιο σημαντικά διατηρητέα κτίρια του ιστορικού κέντρου της Λευκωσίας είναι το "Μπουγιούκ Χαν"(Buyuk Han) ή στα ελληνικά Μεγάλο Χάνι. Το χάνι κτίστηκε στα πρώτα χρόνια της οθωμανικής κατάκτησης του νησιού, ενώ σήμερα φιλοξενεί μικρά τουριστικά κυρίως μαγαζιά με είδη κυπριακής τέχνης και αποτελεί χώρο συνάθροισης κυρίως των Τ/Κ ,τα πρωινά της Κυριακής. Όπως ανέφερε ο τουρκολόγος Ν.Μούδουρος, το Μεγάλο Χάνι θεωρείται μέχρι σήμερα το "κάστρο" των Τ/Κ, ως μορφή αντίστασης στους εποίκους, αφού γύρω οι επιχειρήσεις και οι κατοικίες ανήκουν σε τούρκους έποικους.

“...το Μπουγιούκ Χαν θεωρείται ακόμα από τους Τ/Κ το 'κάστρο' τους, ο καφενές τους(καφενείο), σαν μορφή αντίστασης στους εποίκους αφού οι γύρω επιχειρήσεις είναι τούρκων ιδιοκτητών.”

- [29]Αγ.Σοφία στην κατεχόμενη Λευκωσία
 [30]Αγ.Σοφία στην κατεχόμενη Λευκωσία, εσωτερικό
 [31]Αγ.Σοφία στην κατεχόμενη Λευκωσία, κάτοψη

Ένα μικρότερης κλίμακας κτίσμα από το Μπουγιούκ Χαν είναι το “Μπουγιούκ Χαμάμ”(Buyuk Hamam) ή το Μεγάλο Λουτρό, το οποίο ενώ αρχικά λειτουργούσε ως εκκλησία (κτίστηκε τον 14^ο αιώνα), μετά την οθωμανική κατάκτηση της Λευκωσίας μετατράπηκε σε δημόσιο λουτρό, που λειτουργεί μέχρι και σήμερα κάτω από αυτή την ιδιότητα, κυρίως σαν τουριστική υπηρεσία, αλλά και καθημερινά περισσότερο από τους τούρκους έποικους.

Κοντά, επίσης, από το Μπουγιούκ Χαν είναι το “Κουμαρτζιλάρ Χαν”(Kumarcilar Han), δηλαδή το ‘Χάνι των κουμαρτζήδων’. Η ονομασία του κάνει γνωστή και την χρήση του χάνι. Από τον 17^ο αιώνα αποτελεί τουρκική ιδιοκτησία, ενώ μέχρι σήμερα στην πλατεία του οι επισκέπτες ψυχαγωγούνται στον ελεύθερο χρόνο τους παίζοντας χαρτιά ή ‘κουμάρι’. Ακόμη ένα μουσουλμανικό στοιχείο πολιτισμού αποτελεί ο Τεκές των Δερβίσηδων, διαφορετικά “Μεβλεβί Τεκκέ”(Mevlevi Tekké), που αποτελούσε χώρο ταφής των Δερβίσηδων, ενώ σήμερα χρησιμοποιείται ως τουρκικό μουσείο⁷².

Θα μπορούσαμε να πούμε πως η υπάρχουσα οθωμανική ζωή της κατεχόμενης πρωτεύουσας απετέλεσε ‘έδαφος’ προς την ενίσχυση του “τουρκισμού” της Τ/Κ κοινότητας. Η μουσουλμανική-οθωμανική πολιτιστική κληρονομιά είναι συνυφασμένη με τα ιστορικά γεγονότα όπως αποδεικνύει και ο Κ.Κεσισιάν μέσα από τις καταγραφές και αναφορές του. Από την άλλη η «ιστορική μνήμη» για την οποία κάνει λόγο η Ρ.Μητούλα⁷³, μπορεί να θεωρείται και να συλλαμβάνεται ως αποδεικτικό «αρχείο» για τα γεγονότα που προϋπήρξαν στην υφιστάμενη περιοχή και από την άλλη

[32,33,34] Το Μεγάλο Χάνι ή Buyuk Han, σήμερα χρησιμοποιείται σαν πολυχώρος: μικροπολιτές, καφεστιατόρια

⁷² Κεσισιάν, Κ. (1989), «Λευκωσία: η πρωτεύουσα της Κύπρου άλλοτε και τώρα», σσ176-205, Λευκωσία, Βιβλιοπωλείο ‘Μουφλον’

⁷³ Μητούλα, Ρ. (2011), «Η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ως παράγοντας διατήρησης της φυσιογνωμίας της πόλης», <http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/72-8.pdf>

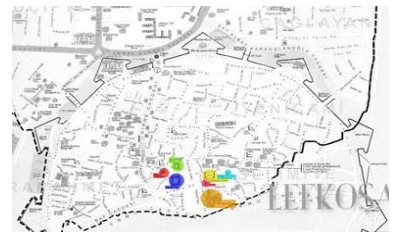
μπορεί να γίνεται ο «διδάσκαλος» των ιστορικών γεγονότων, που επεξηγούν την επικρατούσα κατάσταση στο τοπίο της πόλης.

Η πολιτική της Τουρκίας που αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο (κεφ.4.4), περί αύξησης των τζαμιών, δεν αποτελεί άλλη σκέψη από την ενίσχυση της ιστορικής μνήμης, κυρίως της θύμισες της προγενέστερης κατάληψης της Κύπρου από την Οθωμανική αυτοκρατορία. Παραλληλίζοντας το γεγονός αυτό με την σημερινή κατάκτηση της βόρειας Κύπρου, ενισχύεται το αίσθημα πως το μέρος στο οποίο κατοικούν οι Τ/Κ είναι κομμάτι προσαρτημένο στην Τουρκία. Και όπως αναφέρει συγκεκριμένα η Σ.Νικολαΐδου για το κέντρο της πόλης «είναι αναντίρρητα ένας χώρος οικείος-τα μνημεία και οι κλασικές δραστηριότητες που εμπεριέχει είναι καλά εγγεγραμμένες στη συνείδησή του...» ενώ «δρα καταλυτικά στην ψυχική απελευθέρωση των ατόμων, έστω και αν παράλληλα τα υπερφορτίζει με μηνύματα, σήματα, εντυπώσεις»⁷⁴.

Η μέχρι σήμερα διατήρηση των πολιτισμικών αυτών στοιχείων αλλά και η ενίσχυσή τους από πρόσθετα τουρκικά στοιχεία όπως οι μιναρέδες, μπορεί να αποδίδει και τον φόβο του κινδύνου «ολοκληρωτικού αφανισμού» αφού συνεχώς οι συνθήκες και τα δεδομένα αλλάζουν είτε την «πολιτιστική κληρονομιά», «την παράδοση» είτε τις «αρχιτεκτονικές μνήμες». Η προσπάθεια της διατήρησης της παράδοσης μεταφράζεται ως ο αγώνας διατήρησης «...της ενότητας ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν» ή διαφορετικά θα λέγαμε της ταυτότητας. Μάλιστα, σε δήλωση του πνευματικού ηγέτη του "τάγματος της Λεύκας", Σεΐχης Ναζίμ Κιπρισί, θέτει ζήτημα αναπαλαίωσης όλων των κτισμάτων της κατεχόμενης Λευκωσίας και πως η διαβίωση

[35] Μπουγιούκ Χαμάμ

[36] Κόκκινο: BuyukHamam, πράσινο: Kumarcilar Han, μπλε: Buyuk Han, κίτρινο: Selimiye Cami, γαλάζιο: η βιβλιοθήκη του Σουλτάνου, ροζ : Bedesten, πορτοκαλί: Belediye Pazarı

⁷⁴ Νικολαΐδου, Σ. (1993), «Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου», σελ353, Αθήνα, Παπαζήση

των κατοίκων θα πρέπει να γίνεται με βάση τον ισλαμικό τρόπο ζωής, ενώ επίσης πρόσθεσε:

«Οι πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στην περιοχή θα διοργανώνονται σύμφωνα με τα ήθη και έθιμα του Ισλάμ, όπως επίσης ότι «θα κλείσουν όλα τα καζίνο και μπαρ και ο κόσμος θα ζει ηθικά»⁷⁵.

Επιπρόσθετα στα όσα αναφέραμε, μέσα και από τα λεγόμενα της Σ.Νικολαΐδου, πολλές φορές στην προσπάθεια αυτή που προκύπτει από την ανάγκη προστασίας, μπορεί να οδηγήσει σε αντίθετες κατευθύνσεις. Θα μπορούσαμε να πούμε πως με την «αναπαραγωγή» ή μάλλον υπερπαραγωγή αρχιτεκτονικών μορφών προς την πολιτική της ενότητας του παρελθόντος με το παρόν, επιφέρει ίσως και αναχρονιστικές μορφές «στείρας αναπαραγωγής», αλλοιωμένες από τα πρωταρχικά πρότυπα ⁷⁶. Αυτό παρατηρείται στην κατεχόμενη Λευκωσία με τους νέους μιναρέδες, οι οποίοι μοιάζουν περισσότερο με παγόβουνα παρά με παραδοσιακό μουσουλμανικό αρχιτεκτονικό στοιχείο τζαμιού. Οι σημερινές μορφές τζαμιών δεν έχουν οποιεσδήποτε αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες, ενώ αντίθετα φτιάχνονται από διαφορετικά υλικά με το λευκό χρώμα να επικρατεί κατά το ύψος τους, σε όλη την επιφάνεια. Όπως αναφέρει και ο Ν.Μούδουρος στην συνέντευξη που παραχώρησε, τα κυπριακά προέλευσης τζαμιά(τουρκοκρατία) είναι φτιαγμένα από πωρόλιθο ή πουρόπετρα στα κυπριακά, ενώ τα νεόκτιστα τζαμιά είναι «τα εισαγόμενα» με λευκό χρώμα.

Όλα προαναφερθέντα διατηρητέα στοιχεία πολιτισμού του ιστορικού κέντρου της κατεχόμενης πρωτεύουσας, χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα από την λεγόμενη ΤΔΒΚ,

[37]Χάρτης του 1881 μ.Χ., αναπαράσταση της εξέλιξης του αστικού ιστού της Λευκωσίας μέχρι την οθωμανική εποχή. Απεικονίζονται τα οθωμανικά κτίρια με τις πρωταρχικές τους κατόψεις: κόκκινο:Buyuk Hamam, πράσινο:Kumarçilar Han, μπλε: Buyuk Han, κίτρινο:Selimiye Cami, γαλάζιο:η βιβλιοθήκη του Σουλτάνου, ροζ: Bedesten, πορτοκαλί:Belediye Pazari

⁷⁵ <http://www.sigmalive.com/news/local/189561>

⁷⁶ Νικολαΐδου, Σ. (1993), «Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου», σελ355, Αθήνα, Παπαζήση

την ίδια στιγμή οι καταστηματαρχές εξέφρασαν ανησυχία πως θα επηρεαστεί η δουλειά τους. Να αναφέρουμε, επίσης, πως στο έργο αυτό αρωγός οικονομικής βοήθειας για την υλοποίηση του έργου απετέλεσε η Τουρκία⁷⁸.

Αναντίρρητα, η απόφαση για πεζοδρόμηση ενός ιστορικού κέντρου αποτελεί πράξη που μπορεί «...να επιδράσει θετικά στην εικόνα που η πόλη αποκτά στην ατομική συνείδηση». Επίσης, μπορεί να προσφέρει «...προστασία και ανάπτυξη του ιστορικού περιβάλλοντος», παράλληλα με την 'επανάταξη' του πεζού στην κίνηση ανάμεσα στα κτίρια, αφού η ταχεία κίνηση και ραγδαία αύξηση των τροχοφόρων, μπορεί να τον «εκτοπίσει» [Νικολαΐδου, Σ. (1993), σελ370].

Μέσα από αυτή την εποικοδομητική λογική επέδρασε το Ενιαίο Ρυθμιστικό Σχέδιο Λευκωσίας(ΕΡΣΛ), για την πεζοδρόμηση συγκεκριμένων σημείων του ελεύθερου τμήματος του ιστορικού κέντρου της Λευκωσίας. Συγκεκριμένα, να αναφέρουμε πως για το σχέδιο αυτό συνεργάστηκαν Ε/Κ και Τ/Κ επιστήμονες, από το 1980, με την προοπτική «...της αποκατάστασης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης». Το πρόγραμμα έγινε από κάτω από το συντονισμό και την οικονομική ενίσχυση του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών(UNDP)⁷⁹.

«Πρόκειται για σειρά σημειακών και ήπιων επεμβάσεων στον αστικό ιστό που προσδοκούν στην ενοποίησή του, αρχικά μέσω της εννοιολογικής συνέχειας στο χώρο με αντιστοιχίες και αλληλοαναφορές στις κατασκευές πλατειών και επαναδόμηση κατεστραμμένων οικοδομημάτων»⁸⁰.

⁷⁸ <http://www.sigmalive.com/news/local/47838>

⁷⁹ Δήμος Λευκωσίας: <http://www.netinfodemo1.com/default.asp?id=259>

⁸⁰ Πάρπα, Ε. (13/3/2008), « Χωρίς την πράσινη γραμμή_ Πολεοδομικές προτάσεις για επανένωση της διχοτομημένης Λευκωσίας_ Επανασχεδιασμός της πόλης μετά την καταστροφή που υπέστη το 1974_Ενοποίηση της πόλης μέσω νέου σχεδίου πόλης», σελ28

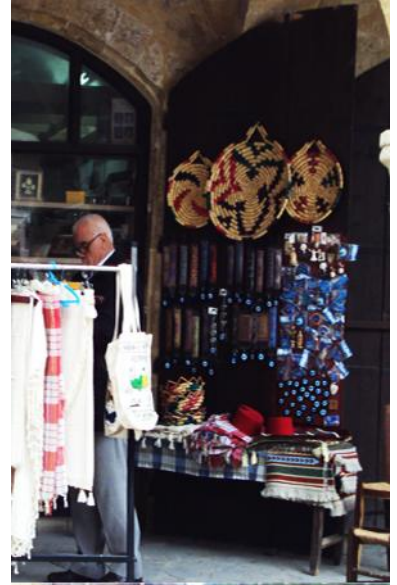
[39] Η πρώτη φάση του ΕΡΣΛ, 1981-1984,
 [40] Η δεύτερη φάση του ΕΡΣΛ, 1984-85
 [41] Η κοινή εκτέλεση του έργου του ΕΡΣΛ των δύο πλευρών. Πάνω από την νεκρή ζώνη(κίτρινο χρώμα): η καφέ κουκκίδα είναι η περιοχή **Άραμπ Αχμέτ**. Κάτω από τη νεκρή ζώνη: η καφέ κουκκίδα συντίστοιχα συμβολίζει την περιοχή **Χρυσалиνιώτισσας**

Παρ' όλα αυτά η Ε.Μαύρου, που διετέλεσε Δήμαρχος του Δήμου Λευκωσίας της Κυπριακή Δημοκρατίας, ανέφερε πως αρχικά μέσα από το ΕΡΣΛ προχώρησε η συντήρηση και αναζωογόνηση της περιοχής Χρυσαιλιώτισσας στις ελεύθερες περιοχές και αντίστοιχα η περιοχή Άραμπ Αχμέτ των κατεχόμενων περιοχών, της Λευκωσίας, ώστε να προσελκύσει κόσμο και πάλι στο κέντρο της παλιάς πόλης της Λευκωσίας, που διέμενε εκεί μέχρι πριν από την τουρκική εισβολή και έπειτα το εγκατέλειψε. Αυτό ίσχυσε και στην μια και στην άλλη πλευρά της αναζωογόνησης. Παρ' όλα αυτά, ενώ τα έργα στην Χρυσαιλιώτισσα συνεχίστηκαν και σε άλλα σημεία των ελεύθερων περιοχών, όπως ανέφερε η Ε.Μαύρου, δυστυχώς δεν συνεχίστηκαν και αντίστοιχα στην κατεχόμενη περιοχή της Λευκωσίας. Όπως, επίσης, αναφέρει ότι το σημαντικότερο βήμα στην αναζωογόνηση των περιοχών ήταν η οικιστική ανάπτυξη. Συγκεκριμένα:

“...στην δική μας περίπτωση (ελεύθερες περιοχές), τα προγράμματα αυτά έδωσαν θήματα ανάπτυξης των οικοδομών και άρχισε να αλλάζει η εκτίμηση του κόσμου για το κέντρο.”

Αντίθετα, συνεχίζει:

“Στη βόρεια πλευρά της κατεχόμενης Λευκωσίας, μετά τον οικισμό της Άραμπ Αχμέτ, δεν υπήρξαν άλλα στεγαστικά προγράμματα με οικονομικές παροχές, ώστε να δοθούν κίνητρα στους Τ/Κ για να κατοικήσουν ή να φτιάξουν τα σπίτια και τα καταστήματά τους. Αυτό ήταν και το μεγαλύτερο πρόβλημα, αφού δεν μπόρεσε να προσελκύσει ντόπιο πληθυσμό και πάλι στο κέντρο, οπότε δημιουργήθηκε ακόμα πιο έντονο αίσθημα ανασφάλειας.”

[42] Τουριστικά μαγαζιά με είδη κυπριακής χειροτεχνίας

[43] Τουριστικά μαγαζιά

Καταληκτικά, συμπεραίνει πως τελικά:

“...η προσπάθεια του (ΕΡΣΛ) να εκτιμήσουν την πολιτιστική κληρονομιά δεν είχε αποτέλεσμα και μπορεί εύλογα κάποιος να υποθέσει πως η αναστολή των έργων αυτών κρύβει πολιτική σκοπιμότητα.”

Από την άλλη η πεζοδρόμηση του ιστορικού κέντρου ενίσχυσε την κατεύθυνση της ΤΔΒΚ για οικονομικο-τουριστική εκμετάλλευση της κυπριακής κληρονομιάς. Την κατεύθυνση αυτή ακολουθούν μικροέμποροι που διαφημίζουν και πουλούν παραδοσιακά προϊόντα κυπριακής προέλευσης, κατακλύζοντας το ιστορικό κέντρο με τουριστικά μικροκαταστήματα. Παράλληλα, η αγορά του κέντρου ενισχύθηκε από μικροεπιχειρήσεις καφεστιατορίων, για να φιλοξενούν και τους Ε/Κ επισκέπτες έπειτα από το διάνοιγμα των οδοφραγμάτων. Επιπλέον, κτίρια όπως αυτό της πύλης Κερύνειας, μετατράπηκε σε τουριστικό κέντρο πληροφοριών, από όπου ο κάθε επισκέπτης μπορεί να προμηθευτεί χάρτες και οδηγούς που παρουσιάζουν την πολιτισμική κληρονομιά των οικοδομημάτων. Αυξημένος είναι και ο αριθμός τουρκικών τραπεζών σε πολύ κοντινές αποστάσεις η μια από τη άλλη.

Από τα πιο πάνω προκύπτει πως η ενέργεια των κατεχομένων να πεζοδρομήσουν το ιστορικό κέντρο δεν εντάσσεται στα πλαίσια του ΕΡΣΛ, αφού η χρηματοδότηση προέρχεται από την Τουρκία και την Ε.Ε, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω. Κυρίως πραγματοποιήθηκε για την οικονομική ωφέλεια της ΤΔΒΚ με το άνοιγμα των αγορών και μάλλον παραμένει απομακρυσμένο σενάριο η προστασία της πολιτισμικής κληρονομιάς. Ταυτόχρονα, με την ενίσχυση του “τουρκισμού”, προωθείται η τουριστική εκμετάλλευση της κυπριακής κληρονομιάς, ωσάν να αποτελεί κτήμα της ΤΔΒΚ, βεβηλώνοντας κάθε αξία του κυπριακού πολιτισμού.

[44] Πύλη Κερύνειας

[45] Τουρκική τράπεζα στο ιστορικό κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας

[46] Η αγορά στο ιστορικό κέντρο

ΕΠΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Συνοψίζοντας, υπενθυμίζουμε πως ο στόχος που τέθηκε για την ανάπτυξη της ερευνητικής εργασίας ήταν η προσπάθεια αποκρυπτογράφησης των βιοπολιτικών της Τουρκίας μέσα από την κοινωνικοχωρική οργάνωση της κατεχόμενης Λευκωσίας.

Μέσα, λοιπόν, από τα όσα διερευνήθηκαν μπορούμε να απαριθμήσουμε τις ενέργειες της Τουρκίας που αποκρυπτογραφούν την βιοπολιτική αντίληψή της για το νησί, ειδικότερα για την κατεχόμενη Λευκωσία όπου επικεντρώθηκε η ερευνητική εργασία.

Η βιοπολιτική της Τουρκίας στην κατεχόμενη Λευκωσία αποτελεί αμάλγαμα τριών πτυχών πολιτικών χώρου. Η οικονομική ανάπτυξη των κεφαλαίων της Τουρκίας, παράλληλα με την εδραίωση του τουρκισμού-εκτουρκισμού σε συνδυασμό με την στρατιωτική επιβολή και έλεγχο.

Κατά πρώτον, αυτό που διαπιστώνεται είναι πως η βιοπολιτική μετατρέπεται σε βιοεξουσία του τουρκικού στρατού, αφού ο στρατός χρησιμοποιείται για να διασπείρει την ανασφάλεια ανάμεσα στους Τ/Κ για την διχοτομική κατάσταση. Την ίδια ώρα το γεγονός αυτό αναγκάζει την μετακίνηση των Τ/Κ σε περιοχές έξω από το κέντρο μακριά από τις συνθήκες που τους προκαλούν αισθήματα ανασφάλειας, απομονώνοντας τους ταυτόχρονα σε μια νέα ζώνη. Συμβολική υπόσταση στον ιστό ανάπτυξης της πόλης έχουν ίσως και τα κτίρια εξουσίας δημιουργώντας ένα όριο μεταξύ του ιστορικού κέντρου και των περιοχών που διαμένουν οι τουρκοκύπριοι.

Κατά δεύτερον, η οικονομική πτυχή των βιοπολιτικών της Τουρκίας, στηρίζεται κυρίως, στο ανεπτυγμένο βιοτικό επίπεδο των Τ/Κ. Χρησιμοποιεί τον πληθυσμό της κοινότητας για να αναπτύξει και να επεκτείνει τα κεφάλαιά της. Συγκεκριμένα, αφού τους απομακρύνει εξαναγκαστικά από το κέντρο προς τις περιφέρειες με την αυξητική «ενοχλητική» παρουσία του τουρκικού πληθυσμού και στρατού, δημιουργούν νέα αστικά κέντρα με τις πιο κερδοφόρες υπηρεσίες: τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις τουριστικές επιχειρήσεις. Την ίδια στιγμή που η Τουρκία επεκτείνει τα κεφάλαιά της, οι Τ/Κ απολαμβάνουν πιο άνετη ζωή, “καθησυχάζοντας την μητέρα” πατρίδα πως δε θα προβούν σε εξεγέρσεις διεκδίκησης και δυσαρέσκειας.

Κατά τρίτον, κύριο όργανο εδραίωσής της πολιτικής προς τον εκτουρκισμό, αποτελεί ο τουρκικός πληθυσμός, οι έποικοι. Απώτερος σκοπός των τουρκικών πολιτικών είναι ο εκτουρκισμός της Τ/Κ κοινότητας, εξαφανίζοντας κάθε κυπριακό στοιχείο της ταυτότητάς τους. Για να συνειδητοποιήσουν την τουρκικότητα τους διαδραματίζουν καίριο ρόλο η θρησκεία με το πολιτικό Ισλάμ την οποία “μεταλαμπαδεύει” ο τουρκικός στρατός. Επίσης, πραγματοποιούνται και επεμβάσεις στον ιστορικό χώρο της κατεχόμενης Λευκωσίας, που εντείνει το βήμα της τουρκοποίησης.

Καταληκτικά, αυτό που προκύπτει για τις διεργασίες της Τουρκίας στο ιστορικό κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας, είναι πως το οθωμανικό ‘υπόβαθρο’ των πλείστων δημόσιων κτιρίων, απετέλεσε στοιχείο οικοδόμησης της συλλογικής πίστης των Τ/Κ αλλά και του τουρκικού πληθυσμού, προς το Ισλάμ. Η προσθήκη τζαμιών σε πολλά από αυτά τα οικοδομήματα του ιστορικού κέντρο συνθέτουν ένα σκηνικό “άλλης Istanbul”. Οπότε, η οικειότητα που αναπτύσσεται διατηρεί τη σύνδεση του παρόντος με παρελθοντικές

καταστάσεις, αυτές της επανακατάκτησης του νησιού από τους Οθωμανούς. Ίσως με αυτό τον τρόπο η Τουρκία θεωρεί πως θα ενισχύσει την τουρκικότητα της ταυτότητας των Τ/Κ. Ίσως, όμως, την ίδια στιγμή να επιδιώκει επίσης να ξεχάσουν την κυπριακή ταυτότητά, την κυπριακή κληρονομιά, να αλλοτριωθεί με αυτό τον τρόπο η αντίληψη και το αίσθημα για την κυπριακότητα της ταυτότητάς τους. Άλλωστε οι διαδικασίες ώθησης της Τ/Κ κοινότητας μακριά από το ιστορικό κέντρο και την πολιτιστική κληρονομιά, οι διαδικασίες αλλοίωσης του δημογραφικού χαρακτήρα του, μαρτυρούν ίσως προσπάθειες διαγραφής των πραγματικών ιστορικών γεγονότων, διαγραφής της ιστορίας από τη συλλογική μνήμη των Τ/Κ. Βέβαια, δεν μπορούμε να παραλείψουμε την παράλληλη τουριστική διαδικασία που αναπτύσσεται μέσα από αυτό το “σκηνικό” που προσφέρει το ιστορικό κέντρο, βεβηλώνοντας την ιστορική σημασία στις μνήμες των Τ/Κ.

Στο σημείο αυτό να επισημάνουμε κάποιους ανασταλτικούς παράγοντες κατά τη διάρκεια της έρευνας. Το γεγονός της κατοχικής κατάστασης της Λευκωσίας καθιστούσε περιορισμένο εύρος στοιχείων είτε ιστορικών είτε αρχιτεκτονικών θεμάτων είτε φωτογραφικών ντοκουμέντων, αφού πολλά σημεία είναι απαγορευμένης χρήσης από φωτογραφικές μηχανές. Επιπλέον, ιστοσελίδες αρχών της ψευδοδημοκρατίας ΤΔΒΚ, αναγράφουν στοιχεία μόνο στα τουρκικά όπως επίσης και η βιβλιογραφία που ενδεχομένως να ενίσχυε την επιχειρηματολογία ενώ αρκετά στοιχεία προέκυψαν από τις συζητήσεις με Τ/Κ κατοίκους και φίλους.

Τέλος, να αναφερθεί πως την ερευνητική εργασία θα ακολουθήσει η εκπόνηση διπλωματικής εργασίας. Μέσα από συγκεκριμένη αστική πρόταση θα γίνει η προσπάθεια διαμόρφωσης μιας επέμβασης για την διατήρηση και

συνειδητοποίησης του Τουρκοκυπριακού στοιχείου στο ιστορικό κέντρο της κατεχόμενης Λευκωσίας, προς εδραίωση συνθηκών στα πλαίσια της προσπάθειας λύσης του κυπριακού προβλήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- Αναγνωστοπούλου, Ρ. (2004), «*Τούρκικος εκσυγχρονισμός*», Αθήνα, Βιβλιόραμα
- Γιαγκουλλής, Ο. & Γιαγκουλλής, Χ. (2001), «*Αναγνώσματα στην πολεοδομία και χωροταξία της Κύπρου*», Λευκωσία, SGM Professional Secretarial Services
- Γραικός, Κ. (1991), «*Κυπριακή ιστορία*», Λευκωσία, Α. Ασιιώτη Δήμος Λευκωσίας, Ενιαίο Ρυθμιστικό Σχέδιο Λευκωσίας, Τμήμα Πολεοδομίας & Οικήσεως, Υπουργείο Εσωτερικών (2008), «*Λευκωσία, η άγνωστη κληρονομιά κατά μήκος της Νεκρής Ζώνης*», Λευκωσία, Ι.Γ.Κασουλίδης & Υιός Λτδ.
- Διεύθυνση Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτικών Αγαθών, Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, Ελληνική Δημοκρατία, Κυπριακή Δημοκρατία, Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, Υπουργείο Εσωτερικών (2010), «*Λεξικό βασικών όρων Πολιτιστικής Κληρονομιάς*», Λευκωσία, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
- Ετερότητες, Κυριακάκης, Γ. & Μιχαηλίδου, Μ., επιμέλεια (2005), «*Η προσέγγιση του άλλου, ιδεολογία, μεθοδολογία και ερευνητική πρακτική*», Αθήνα, Μεταίχμιο επιστήμες
- Διαλέξεις Λαϊκού Πανεπιστημίου (1993), «*Κυπριακή ζωή και κοινωνία*», Λευκωσία, Δήμος Λευκωσίας
- Κακουλλή, Λ. (1997), «*Τουρκογενείς εθνότητες, από τη Βουλγαρία ως την Κίνα και οι σχέσεις τους με το ψευδοκράτος*», Λευκωσία, Στέλιος Λειβαδιώτης
- Κεσισιάν, Κ. (1989), «*Λευκωσία: η πρωτεύουσα της Κύπρου άλλοτε και τώρα*», Λευκωσία, Βιβλιοπωλείο 'Μουφλον'
- Κιζιλγιουρεκ, Ν. (1993), «*Η Κύπρος πέραν του έθνους*», Λευκωσία, Ι.Γ.Κασουλίδης & Υιός Λτδ.
- Κουφουδάκης, Β. (2008), «*Κύπρος: ένα σύγχρονο πρόβλημα σε ιστορική προοπτική*», Αθήνα, Πατάκη
- Μιχαηλίδη, Α. (1977), «*Χώρα, η παλιά Λευκωσία*», Λευκωσία, Ζαβαλλή Λτδ.
- Μούδουρος, Ν. (2012), «*Ο μετασχηματισμός της Τουρκίας*», Αθήνα, Αλεξάνδρεια
- Μπλαν, Π. (2001), «*Ο Διαμελισμός της Κύπρου*», Αθήνα, Ολκός
- Νικολαΐδου, Σ. (1993), «*Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου*», Αθήνα, Παπαζήση
- Σέρβα, Π. (1997), «*Κοινή πατρίδα*», Λευκωσία, Πρόοδος
- Φούσκας, Β. & Tackie, Α. (2009), «*Ο Καρλ Μαρξ στη Λευκωσία*», Αθήνα, Θεμέλιο

- Calame, J. & Charlesworth, E. (2009), «*Divided cities, Belfast, Beirut, Jerusalem, Mostar, and Nicosia*», Pennsylvania, University of Pennsylvania Press
- Danillo, D. (1997), «The walled city of Nicosia», Nicosia, Nicosia Master Plan
- Karlitas, H., «*North Cyprus, Lefkosa (Nicosia)*», εκδίδει το τουρκικό Γραφείο Τουριστικής Προώθησης και Μάρκετινγκ: 'The office of Tourism Promotion and Marketing'
- Massey, D. (2008), «*Για το χώρο*», Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα Α.Ε, για την ελληνική γλώσσα, τίτλος πρωτότυπου: «*Doreen Massey, For Space*»
- Miltiadou, M. (2011), «*The republic of Cyprus, an overview*», Nicosia, Press and Information Office, Republic of Cyprus

ΑΡΘΡΑ-ΜΕΛΕΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ ΣΕ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Βεργέτης, Δ. (2012), «*Φουκώ-Μαρξ: η νεοφιλελεύθερη μετάλλαξη της βιοεξουσίας*», <http://www.epohi.gr/portal/theoria/11770>
- Ευσταθιάδης, Σ. (29/08/2012), «*Δυσφορία Τουρκοκυπρίων για τον 'πνιγρό' εναγκαλισμό της Τουρκίας*», ΤΟ ΒΗΜΑ, <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=472444&h1=true#commentForm>
- Μαντουβάλου, Μ. (Απρίλιος 2005), «*Βία και Πόλη*», Εισήγηση στο Επιστημονικό Συμπόσιο της Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας "Σύγχρονοι μηχανισμοί βίας και καταπίεσης", courses.arch.ntua.gr
- Μαντζούφα, Π. (2011), «*Βιοπολιτική και βιομετρία*», http://nosferatos.blogspot.gr/2010/02/blog-post_746.html
- Μηνάγιας, Χ. (15/2/2011), «*Πίεση, αγανάκτηση και απελπισία από τους Τουρκοκύπριους στα κατεχόμενα*», www.geostrategy.gr
- Μητούλα, Ρ. (2011), «*Η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ως παράγοντας διατήρησης της φυσιογνωμίας της πόλης*», <http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/72-8.pdf>
- Μούδουρος, Ν. (29/9/2012), «*Παρατηρήσεις για την κατάσταση στα Κατεχόμενα*», http://www.inep.org.cy/index.php/download_file/147/7/
- Μούδουρος, Ν. (22/10/2012), «*Αποκάλυψη των «μηδενικών προβλημάτων»*», <http://cyprusnews.eu/nikos-moudouros/637228--l-r-.html>
- Πάρπα, Ε. (13/3/2008), «*Χωρίς την πράσινη γραμμή_ Πολεοδομικές προτάσεις για επανένωση της διχοτομημένης Λευκωσίας_ Επανασχεδιασμός της πόλης μετά την καταστροφή που υπέστη το 1974_ Ενοποίηση της πόλης μέσω νέου σχεδίου πόλης*», <http://courses.arch.ntua.gr/fsr/124047/ektypvsh%2oteliki.pdf>

- Σάρας, Θ. (2012), «Η υλική κατασκευή της κατάστασης εξαίρεσης και ο βιοπολιτικός έλεγχος της μετανάστευσης στη σύγχρονη εποχή. Σύνορα και στρατόπεδα συγκέντρωσης»,
http://autopoiesis.squat.gr/files/2012/08/noborder_saras_biopolitics_final_b.pdf
- Hadjichristos, C., «Nicosia: Its Space and its d-Visions»,
<http://www.spacesyntax.tudelft.nl//media/Long%20papers%20l/christoshadjichristos.pdf>
- Harvey, D. (2011), «Η πολιτική οικονομία του δημόσιου χώρου»,
http://files.wordpress.com/2011/04/07/harvey_politiki_oikonomia/
- Harvey, D. (2011), «Το δικαίωμα στην πόλη»,
<http://kompreser.espinblogs.net/2011/04/02/dikaioma-stin-poli-david-harvey/>
- Jeffrey, A., McFarlane, C. & Vasudevan, A. (2011), «Επανεξετάζοντας τις Περιφράξεις: Χώρος, Υποκειμενικότητα και Κοινά», *Antipode*,
<http://www.rebelnet.gr/articles/view/rethinking-enclosure-space-subjectivity-and-the-commons>
- Wacquant, L. (2011), «Σχεδιάζοντας την αστική απομόνωση τον 21^ο αιώνα», συνοπτική κι αναθεωρημένη εκδοχή του L. Wacquant, της έκτης διάλεξης *Roth-Symonds* και της εναρκτήριας ομιλίας στο Συμπόσιο για τους *Χωρικούς Αναλφαβητισμούς*, στη σχολή αρχιτεκτονικής *Yale*,
<http://www.re-public.gr/?p=2517>

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

- Υπουργείο εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας:
http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/cyprus01_gr/cyprus01_gr?opendocument&print
- Δήμος Λευκωσίας:
<http://www.netinfodemo1.com/default.asp?id=259>
- Τμήμα Αρχαιοτήτων:
http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLlooting_gr/DMLlooting_gr?OpenDocument

ΆΛΛΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://www.nooz.gr/page.ashx?pid=g&cid=8&aid=1209402>
http://ivan-2-google.blogspot.com/2012/04/blog-post_4104.html
<http://www.sigmalive.com/files/filefield/7/9/1/simerini10032007.pdf>
<http://www.sigmalive.com/news/local/189561>
<http://www.sigmalive.com/news/local/47838>

ΠΗΓΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΑΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

- i. Περίληψη [1,2,3]: Προσωπικό αρχείο
 ii. Προοίμιο [4]: Προσωπικό αρχείο
 1.[5,6]: Προσωπικό αρχείο
 3.2.3.[7]: Προσωπικό αρχείο
 5.1.[8,9,10,11,12,13]: Προσωπικό αρχείο
 5.2.[14]: Χάρτης που εκδίδει το λεγόμενο “Υπουργείο Τουρισμού, Περιβάλλοντος και Πολιτισμού” της αποκαλούμενης ΤΔΒΚ
 [15]: <http://www.tovima.gr>
 5.4.[16,17]: Προσωπικό αρχείο,
 [18]: agiabarbarapatras.blogspot.com,
 [19]: <http://www.imperatortravel.ro>, [20]: Προσωπικό αρχείο,
 [21]: <http://www.mcw.gov.cy>, [22]: Χάρτης που εκδίδει το λεγόμενο Υπουργείο Τουρισμού, Περιβάλλοντος και Πολιτισμού της αποκαλούμενης ΤΔΒΚ
 5.5.[23]: <http://www.karut.gr>, [24]: Προσωπικό αρχείο
 5.6.[25]: <http://www.hellenica.de>, [26]: urun.gittigidiyor.com
 5.7.[27]: Προσωπικό αρχείο, [28]: www.whatson-northcyprus.com, [29,30]:
<http://www.moi.gov.cy>, [31]: Κεσισιάν, Κ. (1989), [32]:
<http://www.moi.gov.cy>, [33]: Προσωπικό αρχείο, [34]:
www.imperatortravel.ro, [35]: Προσωπικό αρχείο, [36]: Χάρτης που εκδίδει το λεγόμενο Υπουργείο Τουρισμού, Περιβάλλοντος και Πολιτισμού της αποκαλούμενης ΤΔΒΚ, [37] Danillo, D.(1997),
 [38]: Τουριστικός οδηγός που εκδίδει το λεγόμενο “Γραφείο Τουριστικής Προώθησης και Μάρκετινγκ” της αποκαλούμενης ΤΔΒΚ, [39,40,41]:
 Nicosia Master Plan, [42,43,44,45,46]: Προσωπικό αρχείο